

ISSN 1508-6410

MEDIATOR POLSKIEGO CENTRUM MEDIACJI

MEDIATOR

Numer 53 (2/2010) • KWARTALNIK •

Czerwiec 2010

POLSKIE CENTRUM MEDIACJI

KWARTALNIK "MEDIATOR POLSKIEGO CENTRUM MEDIACJI"

PRENUMERATA

Wyd. Polskie Centrum Mediacji (od 1996 r.)

Aby zaprenumerować kwartalnik należy przesłać pieniądze na rachunek:

Polskie Centrum Mediacji

Nazwa banku: BZ WBK S.A.

Nr rachunku 87 1090 1883 0000 0001 0521 3933

KOSZT WYSYŁKI:

Pojedyncze numery 9.00 zł

Prenumerata półroczna 17.00 zł

Prenumerata roczna 30.00 zł

Można również zamówić numery z roku 2009 (komplety w cenie 30 zł).

Starsze numery z lat 1995–2008 do przejrzania na stronie internetowej: www.mediator.org.pl

Po przesłaniu potwierdzenia wpłaty oraz adresu do wysłania prenumeraty na adres
Polskiego Centrum Mediacji lub nr faksu 22 - 692 48 16, kwartalnik prześlemy pocztą.

POLSKIE CENTRUM MEDIACJI

© Wszelkie prawa zastrzeżone łącznie z prawem
do reprodukcji części lub całości kwartalnika

ISSN 1508-6410

Redakcja:

Agnieszka Majewska-Siwek, Katarzyna Antolak

**Magdalena Grudziecka i Jerzy Książek – odpowiedzialni za wydanie
niniejszego numeru**

WYDAWCA:

POLSKIE CENTRUM MEDIACJI

Adres redakcji:

ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa

tel.: 22 826 06 63, fax: 22 692 48 16

e-mail: publikacje@mediator.org.pl

Opracowanie i druk:

Medgraf Sp. z o.o.

Spis treści

Informacja o prenumeracie "Mediatora"	2
Patryk Kujan	
<i>Mediator – obrońca rzetelnej procedury pojednania czy współczesny animator wychowania</i>	4
Renata Wiśniewska	
<i>Konferencja sprawiedliwości naprawczej – szansą na lepszą readaptację w środowisku społecznym nieletnich opuszczających zamknięte placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym również nieletnich sprawców czynów karalnych</i>	12
Powrót do domu. Zastosowanie sprawiedliwości naprawczej w integracji społecznej nieletnich sprawców czynu karalnego	17
Magdalena Grudziecka, Jerzy Książek	
<i>Mediacje w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynów karalnych</i>	21
Robert Kaszczyszyn	
<i>Perspektywy rozwoju zawodu mediatora w Polsce</i>	31
Szkolenia	
Szkolenie podstawowe z zakresu mediacji	34
Szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji cywilnych	35
Szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji rodzinnych	36
Szkolenie z mediacji cywilnych – gospodarczych z elementami mediacji pracowniczych	37
Szkolenie z mediacji rodzinnych	38
Studia podyplomowe	39
Wyniki konkursu: "Mediacja – najlepszy sposób na konflikt"	40
Nagrodzony plakat Karoliny Sosnowskiej	40
Anna Dąbrowska – laureatka konkursu w kategorii Opowiadanie "Dorośnij wreszcie!"	41
ELSA Poland	
<i>Wiedza i kreatywność czynią mistrza mediacji</i>	43
Aktualności	47
Ogłoszenie Konkursu Prokuratora Generalnego na pracę pt. "Dlaczego kieruję sprawy do postępowania mediacyjnego?"	48

Mediator – obrońca rzetelnej procedury pojednania czy współczesny animator wychowania?

Analizując rolę mediatora w odniesieniu do działań z udziałem nieletnich (maloletnich) należy zauważyć wartość wychowawczą wytwarzaną w toku podjętych działań. Współczesny wychowawca nie skupia się na czynnościach kontrolnych, lecz ożywianiu (animacji), co ma motywować do dalszej pracy. Zdarza się jednak, iż wychowawca, który sam ma szczęśliwe życie może być nieświadomy nacisku, pod jakim znajduje się dziecko wskutek powtarzających się awantur między rodzicami, alkoholizmu ojca lub matki czy też sytuacji, gdy z powodu braku jednego z rodziców musi wcześniej wziąć odpowiedzialność za młodsze rodzeństwo. Doceniając wagę takich przeżyć, nie dziwi fakt stwarzania przez dzieci problemów w środowisku szkolnym. Może to sprowadzać się do fizycznego wyczerpania czy braku motywacji, jak i przybrać formę wycofania się. W najgorszym razie jest to rozpaczliwe dopominanie się o uwagę nauczyciela czy też urazy i wrogość w ogóle.

Ustawowym zadaniem szkoły, obok nauczania, jest wychowanie młodego człowieka. Nie jest to zadanie nowe. Szkoła polska zawsze była szkołą wychowującą, jej historię tworzyło wielu wspaniałych wychowawców młodzieży. Pozostawili oni po sobie uczniów oraz dzieła pisane, dostarczające wzorców kolejnym pokoleniom nauczycieli. Mimo to współczesne wychowanie domaga się odrodzenia. Kojarzenie

słowa wychowanie z prowadzoną przez lata ideologizacją szkoły stało się przyczyną odwrócenia się wielu osób od instytucjonalnego wychowania, a w następstwie wycofanie liczного grona nauczycieli ze świadomie prowadzonej szkolnej pracy wychowawczej. Wychowanie stało się wyłącznym przywilejem i obowiązkiem domu rodzinnego. Istniejąca w szkole funkcja wychowawcy klasy pozwala na angażowanie się nauczycieli w działania daleko wykraczające poza prowadzenie tzw. godziny wychowawczej. Wielu nauczycieli kierujących się naturalnym wyczuciem i dobrymi wzorcami, stara się tworzyć swoim uczniom prawidłowe środowisko wychowawcze¹. Nauczyciele w swojej pracy wychowawczej, wspierając w tym zakresie obowiązki rodziców, powinni zmierzać do tego, aby uczniowie w szczególności:

- znajdowali w szkole środowisko wszechstronnego rozwoju,
- rozwijali w sobie dociekliwość poznawczą,
- mieli świadomość życiowej użyteczności poznanych treści,
- stawali się samodzielni, uczyli się szacunku dla dobra wspólnego,
- poszukiwali, dążyli na drodze rzetelnej pracy do postawionych celów,
- rozpoznawali wartości moralne,
- kształtowali w sobie postawę dialogu, umiejętność słuchania innych i rozumienia ich poglądów².

Wiadomo jednak, iż nauczyciele nie są pracownikami socjalnymi, każda próba oddziaływania na środowisko rodzinne może powodować dodatkowe urazy. Niemniej jednak zrozumienie potrzeb dziecka w szkole pomoże mu radzić sobie z problemami w domu. To oczywiście, że dzieci mające problemy w domu nie powinny być dodatkowo obciążane przez mało wrażliwe środowisko szkolne. Należy pamiętać, że niechętnie przyznają się do problemów – wstydzą się bądź też są lojalni wobec rodziców. Idąc dalej, wiele dzieci w tego rodzaju sytuacji może mieć problemy z wysłowieniem się (z powodu braku werbalnej stymulacji); może być im trudno wyrazić te problemy w słowach, szczególnie jeżeli nie mają poczucia, że są uważnie i ze zrozumieniem słuchane³.

Współczesny wychowawca staje przed obliczem zaniechania działań socjalizacyjnych na rzecz przekazania wcześniej określonego programu czy też działania na rzecz pomocy wychowankom, skracając narzucony program szkolny. Współczesny wychowawca staje się osobą, która poprzez swoje działania opiekuńcze, socjalizacyjne, czy szeroko pojmowaną animację daje podopiecznym szansę zaspokojenia potrzeb emocjonalnych. Rozmiar konfliktów w środowisku szkolnym i domowym nakazuje mu organizować prace tak, by dawać impuls do działania oraz starać się uczestniczyć w rozwiązywaniu konfliktów – mediować w sprawach nieporozumień uczniowskich bądź między uczniem a nauczycielem, także konfliktów rodzinnych. Współczesny wychowawca kreuje dialog między wychowankami. Nie można utożsamiać dialogu z aktem słownej komunikacji. Profesor Marian Śnieżyński pisze: "... często rozmawiając ze sobą, wzajemnie się nie słyszymy, nie rozumiemy sensu docierających do nas słów, albo ukrywamy własny pogląd. Sens dialogu polega na odkrywaniu prawdy. W dialogu najcenniejsze jest to, co najbardziej subiektywne. Jego istotą jest wolny udział i tolerancja innego, obcego, a także ko-

nieczność uważnego słuchania nie tyle słów, co ich sensu"⁴.

Animatorem nazywamy osobę, która inicjuje, nadaje żywotność, zachęca do działania, posiada umiejętności ożywania idei i wpajania ich innym ludziom. Animatora określa żywy intelekt, ruchliwy dynamiczny charakter oraz działanie zgodne z nakazami takiego intelektu. W rzeczywistości wychowawczej, osoba taka, przekazując inicjatywę swoim wychowankom, rozbudza potrzebę posiadania wiedzy, wpływa na rozwój zainteresowań, rozumie znaczenie nauczania i wychowania w życiu jednostki i społeczeństwa i jest świadoma roli, jaką powinna odgrywać. Ważne jest tu zamiłowanie do pracy z ludźmi oraz umiejętność kształcenia właściwych stosunków interpersonalnych.

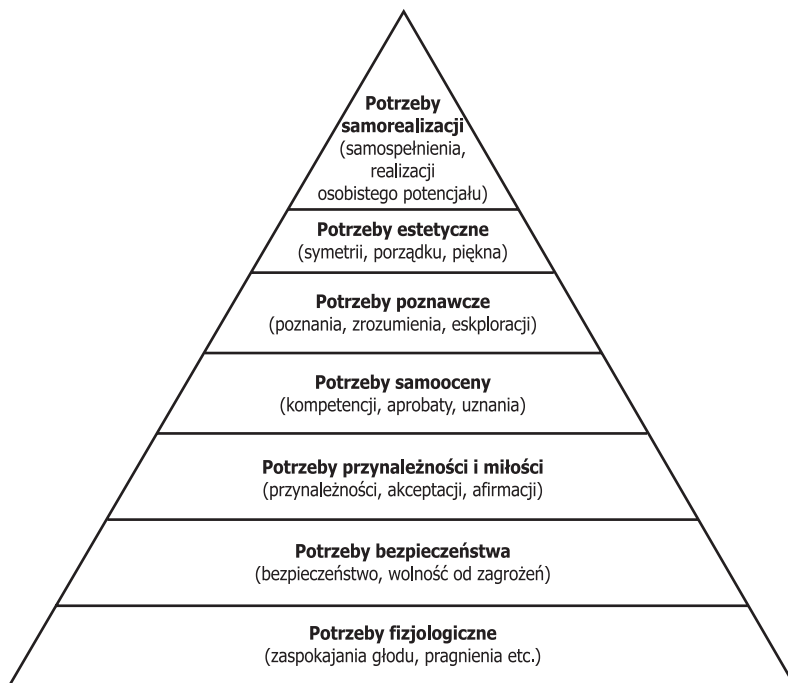
Zwolennicy animacji – traktowanej jako proces ożywiania, stymulacji aktywności, wyzwalania sił twórczych, pobudzania do działania przez zachęcanie i wzmacnianie – uwrażliwiają intelektualnie i stwarzają szansę rozwoju indywidualnego jednostek, inicjując równocześnie współdziałanie w grupach społecznych. Przez animację instytucji można umożliwiać rozwój zainteresowań, pomagać odkrywać w sobie siły, rozbudzać wiarę w możliwości zmian w różnych sferach osobowości jednostki⁵.

Mediacja oznacza pojednawstwo, rozjemstwo, jest to inicjatywa rozwiązywania sporów należąca do osoby trzeciej, która służy pomocą w poszukiwaniu rozwiązania możliwego do przyjęcia przez obie strony. Do zadań mediatora należy ustalenie programów rozmów, uzyskanie akceptacji ze strony obu uczestników, kontrolowanie komunikacji między stronami, identyfikowanie spraw czy rozpoznawanie problemów, w razie potrzeby indywidualne spotkania z każdą ze stron, podsuwanie rozwiązań, zachęcanie do rozpracowywania problemów. Mediatorem może zostać jedynie ktoś, kto postrzegany jest jako osoba godna zaufania, ciesząca się ogólnym szacunkiem i zaufa-

niem oraz posiadająca ogólny autorytet w swoim otoczeniu⁶. Osiągnięcie takiej pozycji może być efektem działalności zawodowej. W tym szczególnym wypadku działalności szeroko pojmowanej jako pedagogiczna, ale przecież może to być także osoba pracująca w służbie zdrowia, usługach czy związana z prowadzeniem jakiejś firmy⁷. Stwierdzono, że największy sukces odnosi mediator, który zachowuje się przyjaźnie i ma kontrolę nad procesem negocjacji. Mediatorzy obiektywni i bezstronni przyczyniają się ogólnie rzecz biorąc do wypra-

cowywania bardziej satysfakcjonujących rozwiązań. Mediator jako współczesny animator wychowania to idea adekwatna do stawianych też o mediacji jako nowej formie wychowania, gdzie kategoria pojednania zajmuje czołowe miejsce w procesie socjalizacji. Istotą dojścia do pełni zadowolenia jest samorealizacja. Znały psycholog (twórca hierarchii potrzeb) A. H. Maslow zauważył, że samorealizujący się ludzie skłonni są do doświadczeń szczytowych, wielkiego szczęścia i spełnienia, co przedstawia rysunek 1. Hierarchia potrzeb.

Rysunek 1. Hierarchia potrzeb Maslow'a.

Źródło: D. Fontana: Psychologia dla nauczycieli. Zysk i S – ka, Poznań 1995, s. 240.

Zatem hierarchia Masłowa sugeruje, że kiedy są zaspokojone podstawowe potrzeby⁸ jednostek wraz z potrzebą zabezpieczenia przed agresorami, wtedy koncentrują się one na zdobyciu akceptacji swych rodzin i grup społecznych (potrzeby społeczne). Gdy będą już akceptowane zajmą się następnie tym jak oceniają je inni, tak, aby mogły dobrze o sobie myśleć. Po zaspokojeniu tych potrzeb przeniosą się na poziom potrzeb poznawczych i estetycznych oraz ostatecznie samorealizacji. Samorealizacja oznacza w rezultacie, że jednostki rozwijają te cechy, które charakteryzują ludzi dojrzałych i dobrze przystosowanych⁹.

Praca animatora – mediatora nie ogranicza się do czynności formalnych związanych z przekazywaniem treści poznawczych, opieką nad wychowankiem czy nauką wykorzystywania technik mediacyjnych. Obejmuje szereg procedur dotyczących zespołowej i indywidualnej działalności wychowawczej. Spełnienie funkcji wychowawczej polega na takim kształtowaniu osobowości dziecka, by przygotować go do samodzielnego życia w społeczeństwie. Każdy współczesny animator powinien posiadać umiejętność prowadzenia dialogu z wychowankiem i grupą oraz wiedzieć, że na efekt swojej pracy może czekać bardzo długo. Dialogiem wychowawczym nie może być kłótnia, pouczanie, kaznodziejskie moralizowanie, dialog nie jest także sposobem na osiągnięcie blagiego celu, nie jest krytyką, nie można go zorganizować jako nienaturalnej i celowej sytuacji. Dialog musi być poparty umiejętnościami komunikacji interpersonalnej, podobnie jak w procesie mediacji, gdzie istotą jest osiągnięcie przez rozmówców zadowolenia. Nawiązywanie bliskiego kontaktu, poświęcanie uwagi, wysłuchanie smutku czy buntu jest rolą współczesnego wychowawcy. Humanistyczna postawa jest przyjęciem roli przewodnika, rozumiejącego potrzebę przekształcania życia dziecka dla jego dobra. W dobie cywilizacyjnego zagubienia, kontestacji i alienowania się młodzieży

od świata dorosłych, szczególnie znaczenie odgrywa konsekwentne wdrażanie do praktyki wychowawczej humanistycznych zasad wychowania, informujących, co należy czynić, aby osiągnąć określone cele. Uniwersalną normę wychowawczą stanowi zasada autentyczności i życzliwości. Przychylność i wzajemność znajduje się na czołowych miejscach pożądaných cech animatora, czy mediatora¹⁰.

10. Szkoła jako miejsce popularyzacji idei pojednania ofiary ze sprawcą

Szkolnictwo polskie staje w obliczu prób postrzymania zachowań agresywnych. Agresja kojarzona jest z wrogiem, fizycznym lub psychicznym działaniem, agresywność często stanowi reakcję na frustrację, bądź jest formą zachowania przejętą od osób z najbliższego otoczenia¹¹.

Wśród determinantów zachowania agresywnego wymienia się m. in. manipulację, chęć zwrócenia na siebie uwagi, niską samoocenę, lęk przed brakiem możliwości realizacji celów, chęć prezentacji własnej siły i wiedzy, "odwentylowanie" napięć.

Niezależnie od czynników wywołujących zachowania niepożądane społecznie funkcjonowanie osób agresywnych odbywa się na zbliżonym poziomie. Osoba agresywna ma tendencję do wkraczania w cudzą przestrzeń, krytykowania innych, równocześnie nie widząc własnych błędów. Niewątpliwie agresja uczestników interakcji sprzyja powstawaniu i zaostrzaniu konfliktów.

Uczniowie spędzają w szkole dużą część swego życia. Jeszcze nie tak dawno nazywano ją "drugim domem", współcześnie zamienia się tę nazwę na "arenę", na której walczą uczniowie ze swoimi rówieśnikami, czy też nauczyciele z uczniami, o czym z reguły rzadko się mówi¹². Uczniowie często czują się bezsilni, nauczyciele natomiast nie dostrzegają, a nawet lekceważą ewentualny problem. Nieco inaczej

wyglądają konflikty rówieśnicze, te bowiem zazwyczaj są jawne i krótkotrwałe, a przede wszystkim prostsze do rozwiązania. Do każdej sprawy powinno się podchodzić w sposób szczególny i wyjątkowy.

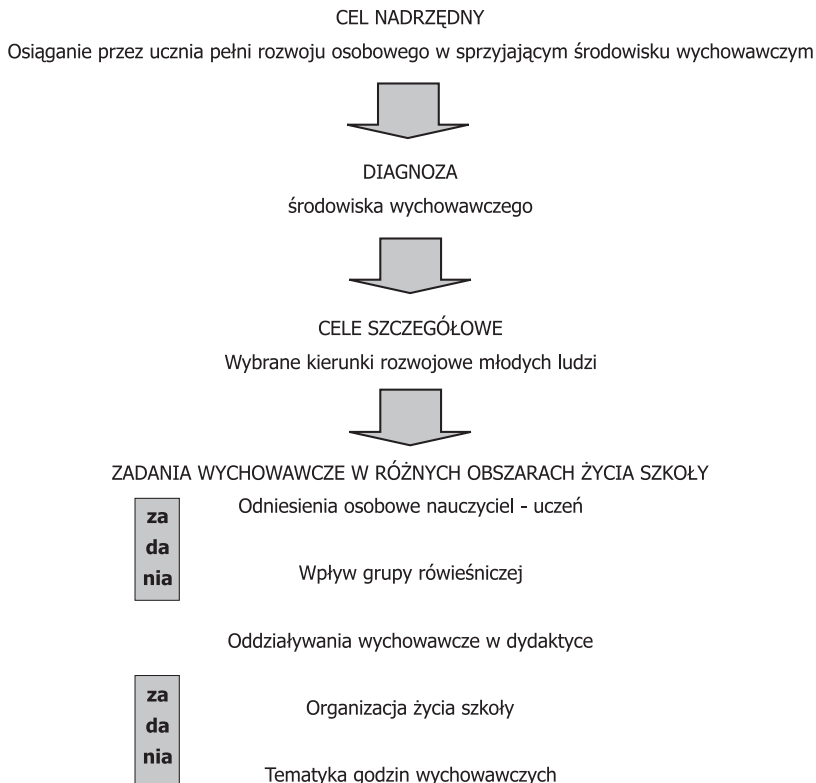
Powszechnie mówi się o tym, że brutalizacja życia dorosłych znalazła wierne odbicie w środowisku szkolnym¹³. Wpływ nabytych w toku interakcji dziecka z otoczeniem doświadczeń, a także rola środków masowego przekazu stanowią podstawę jego społecznego działania. Coraz częściej słyszymy o nasileniu zjawisk dewiacyjnych i patologicznych, stajemy się świadkami, a nawet uczestnikami różnego rodzaju konfliktów i zachowań agresywnych. Nasze osiedla, miasta i wsie, stały się miejscami niebezpiecznymi. Co jakiś czas media informują nas o kolejnym wyjątkowo brutalnym akcie przemocy w rodzinie, molestowaniu i maltretowaniu dzieci przez rodziców, o agresji w szkole, w zakładach karnych czy wojsku. Do tego dochodzą szczególnie okrutne zabójstwa dokonane przez młodocianych oraz liczne rozbój i napady rabunkowe¹⁴. Okazuje się, iż takie zjawiska jak alkoholizm, narkomania, czy przestępczość z wolna ujawniają się również w środowisku szkolnym, a pewne symptomy takich zachowań widoczne są już w szkole podstawowej. Szkoła nie jest już tym bezpiecznym miejscem, wyzwalającym pozytywne emocje, gdzie każdy zna swoją pozycję i rolę. Uczniowie nie są też grzecznymi dziećmi, które posłusznie wypełniają własne obowiązki, nie tylko szkolne, nauczycielom natomiast coraz częściej brak jest cierpliwości oraz właściwego podejścia do każdego indywidualnie i do klasy jako całości.

Zasadniczo szkoły mogą podejmować kroki w kierunku zapobiegania przestępczości stosując dwie główne metody. Pierwsza polega na sformułowaniu programów przystosowanych dla uczniów mających problemy w szkole, narażonych na ryzyko rozwoju przestępczego zachowania. Jest to interwencja indywidu-

alna. Druga metoda to działania zaprojektowane w celu obniżenia poziomu przestępczości wśród ogółu uczniów. Jest to interwencja zbiorowa. Indywidualna interwencja może mieć charakter poparcia i kontroli klasy przez psychologa lub doradcę, lub indywidualnego skierowania na korekcję. W rzeczywistości takie poparcie jest w dzisiejszych szkołach dość powszechne, choć rzadko motywowane ambicją zwalczania przestępczości nieletnich¹⁵. Tradycja umieszczania uczniów problemowych w specjalnych klasach czy szkołach posiada swoje zalety i wady. Jedną z zalet jest polepszenie jakości metody regularnego nauczania proponowanej przez szkołę. M. Gold¹⁶ zauważył, że jeśli uczniowie mający problem są motywowani do pozytywnych nastawień w stosunku do szkoły oraz do aprobaty stabilnych związków z nauczycielami i kolegami to również nie powinni być umieszczani w specjalnych, ochronnych klasach czy szkołach. Segregacja uczniów sprawiających trudności może również wywołać wiele niepożądanych konsekwencji, uczniowie tacy mogą być napiętnowani, mogą też kreować samospełniające się przekonanie o własnym niepowodzeniu. Izolowani uczniowie mogą także stracić kontakt z pozostałymi i przebywać tylko z osobami o podobnych problemach¹⁷. Współczesna szkoła powinna w miejsce izolacji konstruować programy wychowawcze, wyznaczać cele i sposoby ich osiągania. Rysunek 2 przedstawia schemat konstrukcji programu wychowawczego szkoły.

Współczesna przestępczość młodzieży jest faktem społecznym, w obliczu którego pedagogika resocjalizacyjna prezentuje dziś postawę swoistego zakłopotania. Przyczyną jest znaczący wzrost popełnianych czynów karalnych przez nieletnich w ciągu ostatniej dekady. Jednakże zasadnicze znaczenie zdają się mieć zmiany jakościowe: nasycenie aktów przestępczych elementami otwartej przemocy, bezwzględnej i niekontrolowanej agresji¹⁸.

Rysunek 2: Struktura programu wychowawczego szkoły.

Źródło: Zasady konstrukcji programu wychowawczego szkoły. "Biblioteczka Reformy" 2001 nr 37, s. 30.

Wyniki badań kryminologicznych¹⁹ pokazują, że okres młodości wyróżnia się nasiloną przestępczością, aktywność przestępczą rozwija się razem z okresem dorastania. Choć znaczna część młodzieży wyrasta z przestępczości dobrze funkcjonując w społeczeństwie, to jednak młodzi ludzie łamią prawo. Kradzieże, wandalizm, przemoc czy wypadki drogowe w przeważającym stopniu są ich udziałem. Dorosli recydywiści rozpoczynają swe "kariery"

w młodości. Nieletni i młodociani w Polsce w 1999 roku stanowili ponad 30 % ogółu podejrzanych (nieletni 14,5 %, młodociani 16,7 %). Wzrost przestępczości młodzieży datuje się od wielu lat. Okres transformacji przyczynił się do wzrostu zachowań przestępczych we wszystkich krajach postkomunistycznych²⁰.

Analiza szczegółowa danych policyjnych pozwala na następujące stwierdzenia²¹:

- sprawcami są w zdecydowanej większości chłopcy, starsi uczniowie szkół gimnazjalnych i zawodowych,
- przestępcy działają w zorganizowanych grupach wraz z dorosłymi, często używają przemocy,
- przestępstwa popełniane są w związku ze spożyciem alkoholu bądź środków odurzających,
- nieletni popełniają przestępstwa o znacznym ciężarze, większe są szkody i groźniejszy sposób działania,
- obniża się wiek inicjacji przestępczej.

Wydaje się, że na pewnym etapie każdy konflikt może zostać rozwiązany w sposób odpowiedzialny – o ile strony wyrażają na to chęć. Pewien wyjątek stanowią tu przepisy prawa, które zobowiązują szkołę do zawiadomienia

sądu rodzinnego o przypadkach popełnienia przestępstw przez któregoś z uczniów (art. 4 § 3 u. p. n.). Jednak to, że sprawa zostanie skierowana do sądu rodzinnego nie znaczy, że szkoła nie powinna uczestniczyć w jej rozwiązaniu. W dalszym ciągu może starać się, by sprawa trafiła do mediacji na drodze przepisów u. p. n. i tu nadal nie kończy się jej rola. Jeżeli szkoła rozwinęła katalog oddziaływań wychowawczych na swoich uczniach, wśród nich umieszczając między innymi mediację i odnosi na tym polu sukcesy, a czyn, który stał się powodem interwencji sądu rodzinnego nie jest bardzo poważny, może starać się przekonać sąd, by nie podejmował czynności i przekazał jej tę sprawę²². Taka możliwość przewiduje u. p. n., choć przepis ten jest niezwykle rzadko stosowany.

Przypisy

- 1 *Wychowanie w prawie oświatowym i w szkolnej rzeczywistości*. "Biblioteczka Reformy" 2001 nr 37, s. 3 – 4.
- 2 Patrz: Załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół oraz kształcenia w profilach w liceach profilowanych (Dz. U. nr 61, poz. 625).
- 3 D. Fontana: *Psychologia dla nauczycieli...*, s. 42 – 46.
- 4 M. Śnieżyński: "Od monologu do dialogu edukacyjnego". W: *Wychowanie na rozdrożu. Personalistyczna filozofia wychowania*. Pod red.: Franciszek Adamski, Kraków 1999, s. 125.
- 5 U. Kamińska: *Zarys metodyki pracy opiekuńczo – wychowawczej w rodzinnych i instytucjonalnych formach wychowania*. Katowice 2002, s. 101.
- 6 Przewodnikiem – wychowawcą – mediatorem możesz być tylko wtedy, gdy stać cię na to by zaufać tym, którym ci powierzono, kiedy wciąż stawiasz na ich dobrą wolę, na to co w nich rozumne – na ich dobro, człowieczeństwo. Patrz; M. Maliński: *Elementarz dla początkujących, zaawansowanych i dojrzałych*. Kraków 2004, s. 194.
- 7 E. Bienkowska: *Poradnik mediatora...*, s. 35.
- 8 Jak trafnie zauważa A. H. Maslow "Pozywienie, bezpieczeństwo, miłość, podziw, wolność które zawsze były obecne, których nigdy nie brakowało i o których się nie marzyło nie tylko mogą pozostać nie zauważone, lecz nawet zdewaluowane, udaremnione lub zniweczone" A. H. Maslow: *Motywacja i osobowość*. WSiP, Warszawa 1990, s. 105.
- 9 D. Fontana: *Psychologia dla nauczycieli...*, s. 239 – 240.
- 10 T. Wolan: *Nauczyciel – wychowawca w procesie przemian edukacyjnych*. Chorzów 2002, s. 49- 50.
- 11 E. Żabczyńska: *Przestępczość dzieci. Etiologia i rozwój*. Warszawa 1983.
- 12 J. Mówińska – Skupińska, T. Wentland, *Stan świadomości gdańskich środowisk szkolnych na temat funkcjonowania podkultur młodzieżowych*. W: *Podkultury młodzieżowe w środowisku szkolnym i pozaszkolnym*. Pod red. S. Kawula, H. Machela Toruń 1999, s. 91.
- 13 J. Żerko: *Przemoc wśród dzieci w świetle Konwencji Praw Dziecka*. W: *Podkultury młodzieżowe w środowisku...*, s. 91.

- 14 J. Żerko: *Przemoc wśród...*, s. 91
- 15 M. Gold: *Scholastik Experience. Self – Esstem and Delinquency: A Theory for Alternative Schools*. "Crime and Delinquency" 1978 nr 24, s. 290-308.
- 16 Tamże, s. 290-308.
- 17 A. Balandynowicz: *Uczeń, szkoła i przestępczość nieletnich*. W: *Dewiacje wśród młodzieży...*, s. 260.
- 18 M. Sztuka: *Permisywizm i rygoryzm społeczeństwa jako ramy interwencji resocjalizacyjnej na tle współczesnych tendencji przestępczości nieletnich*. W: *Dewiacje wśród młodzieży...*, s. 365.
- 19 Badaniom poddano przestępczość dwóch kategorii osób: nieletnich (czyli osoby między 13. a 17. rokiem życia), które popełniły czyn karalny oraz młodocianych (czyli osoby między 17. a 21. rokiem życia), którym przypisuje się popełnienie przestępstwa. Podstawę analizy stanowią dane statystyk Komendy Głównej Policji. Więcej na ten temat m. in. A. Siemaszko, B. Gruszczyńska, M. Marczewski.: *Atlas przestępczości w Polsce 2* Warszawa 1999 r.
- 20 B. Kowalska – Ehrlich: *Młodzież przed sądem*. W: *Dewiacje wśród młodzieży...*, s. 386 – 389.
- 21 Raport o stanie zagrożenia demoralizacją oraz patologiami wśród dzieci i młodzieży, Komenda Główna Policji 2001 r.
- 22 W. Klaus: *Mediacja w szkole...* s. 21-24.

Konferencja sprawiedliwości naprawczej – szansą na lepszą readaptację w środowisku społecznym nieletnich opuszczających zamknięte placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym również nieletnich sprawców czynów karalnych

Pierwszym środowiskiem, które wpływa na kształtowanie się osobowości człowieka jest rodzina. To rodzice mają prawo do wychowania dziecka i na nich spoczywa główna odpowiedzialność za dzieci. Właściwie funkcjonująca rodzina jest filtrem eliminującym niekorzystne wpływy świata zewnętrznego na dziecko. Dlatego też winę za dopuszczenie do demoralizacji nieletniego w pierwszym rzędzie przypisuje się rodzicom.

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26 października 1982 r. słusznie daje temu wyraz stwierdzając, że rodzice są pierwszymi i głównymi wychowawcami młodego pokolenia. Wychowankowie zamkniętych placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych (takich jak: dom dziecka, pogotowie opiekuńcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze itp.) posiadają rozbite, konfliktowe domy, niedające im poczucia bezpieczeństwa, co w efekcie powoduje pojawienie się u nich zaburzeń w procesie uspołecznienia. Rozkład rodziny jest zdaniem specjalistów jednym z najważniejszych czynników kryminogen-nych.

Przestępczość nieletnich jest obecnie poważnym problemem na całym świecie. Obejmuje ona coraz młodsze roczniki. Brak autorytetów, klarownych wartości, pogoń rodziców za pieniądzem, negatywna rola mediów promujących przemoc, terror, pornografię – wszystko to i wiele czynników rodzi wśród młodzieży poczucie niepokoju i frustracji, odrzucenia emocjonalnego przez dorosłych, zagubienia i często powoduje niemożność dostosowania się do otaczającej rzeczywistości.

Wśród uwarunkowań społecznych mających wpływ na demoralizację i przestępczość nieletnich przebywających w placówkach wychowawczo-opiekuńczych i resocjalizacyjnych należy wymienić: alkoholizm rodziców, niewydolność wychowawczą rodziców, rozbite rodziny, wagarowanie nieletniego.

Od 15 lat pracuję jako wychowawca w zakładzie poprawczym i z moich obserwacji wynika, że najliczniej reprezentowana grupa nieletnich sprawców czynów karalnych, przebywających w zakładach poprawczych, to młodzież w przedziale wiekowym 14-17 lat i dotyczy to zarówno chłopców, jak i dziewcząt. Jako przeciętny wiek sprawców czynów karalnych można przy-

jąc 15 lat. Młodzież w tej grupie wiekowej ukończyła szkoły podstawowe, nawiązała nowe kontakty, ma poczucie "dorosłości" oraz potrzebę zaimponowania swoją postawą nowym kolegom, wobec nowego otoczenia. Rosną potrzeby materialne tej grupy młodzieży (markowe ubrania, luksusowy sprzęt, papierosy, alkohol, środki odurzające). Część z nich ma również poczucie bezkarności wobec prawa, wynikające z obowiązujących, liberalnych przepisów w sprawach z nieletnimi.

Wychowankowie trafiający do placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych w zdecydowanej większości pochodzą z rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych bądź znajdujących się na pograniczu patologii społecznej. Nieprawidłowości rozwojowe nieletnich powstałe pod wpływem długo działających negatywnych bodźców są przyczyną kształtowania się niekorzystnych postaw i wadliwych stereotypów zachowania, które utrwalone z trudem i tylko w ograniczonym zakresie ulegają potem korekcji. Do tego dochodzi coraz niższy poziom intelektualny nieletnich i różnego typu zaburzenia psychofizyczne.

Wśród przyczyn zatrzymań nieletnich możemy wyróżnić:

- przestępstwa popełnione przeciwko mieniu (kradzieże i włamania, wśród których wyróżnia się kradzieże mienia społecznego i prywatnego oraz włamania do obiektów prywatnych i społecznych),
- przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu, życiu i zdrowiu (uszkodzenia ciała, bójki i pobicia, rozboje, gwałty, morderstwa, groźby z użyciem ostrego narzędzia).

Większość tych czynów zostaje popełniona w miejscu zamieszkania bądź też w najbliższym jego sąsiedztwie. Biorąc pod uwagę metody i motywy działań nieletnich sprawców trzeba podkreślić, że duża część dokonywanych przestępstw to działania zamierzone i wcześniej zaplanowane.

Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych jest bardzo szeroka. Jest to bowiem działalność: wychowawczo-opiekuńcza, korekcyjno-terapeutyczna, dydaktyczna, diagnostyczno-prognostyczna, praktyczna (tj. przygotowanie do samodzielnej pracy zawodowej). Ponadto współdziałanie z rodzicami (opiekunami), organizowanie aktywnego udziału w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym i gospodarczym. Ośrodki podejmują działania mające na celu zacieśnienie współpracy z różnego typu organizacjami, instytucjami. Współpraca ta ma na celu zaktywizować pomoc społeczną zbieżną z celami i zagadnieniami ośrodków, szczególnie w zakresie pomocy następcej udzielanej wychowankom po opuszczeniu placówek. Dlatego tak ważne dla efektywnego realizowania przez placówki programów edukacyjno-wychowawczych i resocjalizacyjnych jest zadbanie o to, by pozytywne zmiany, które zaszły w wychowanku podczas jego pobytu w placówce, nie zostały zmarnowane brakiem opieki następcej. A dzieje się tak często. Z naszych obserwacji wynika, że największa ilość nieletnich sprawców trafiających, np. do zakładu poprawczego wywodzi się spośród wychowanków domów dziecka, specjalnych i młodzieżowych ośrodków wychowawczych oraz nieletnich mających dozór kuratora sądowego. Często dokonują oni kolejnych czynów karalnych w miejscu zamieszkania, gdzie czują się bezpiecznie i mają dobrą znajomość terenu. Zjawisko powrotu nieletniego, który jest wychowankiem placówki lub ma dozór kuratora sądowego, na drogę przestępstwa, należy uznać za regułę. **Brak skutecznej organizacji systemu opieki i kontroli nieletniego po opuszczeniu przez niego pierwszej placówki opiekuńczo-wychowawczej.** Dobrze zorganizowany system opieki następcej doprowadziłby do usunięcia lub osłabienia czynników powodujących demoralizację i kształtujących zachowania przestępcze. Wychowanek wraca najczęściej do tego sa-

mego środowiska, gdzie jego sytuacja rodzinna ulega często, podczas jego nieobecności (pobyty w domu dziecka, ośrodka wychowawczym, rodzinie zastępczej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym itd.), zdecydowanemu pogorszeniu, jeżeli bierzemy pod uwagę, iż wywodzi się on z rodziny dysfunkcyjnej czy też patologicznej (czasem demoralizującej potomstwo od wielu pokoleń). Jako wychowawca w zakładzie poprawczym i mediator uważam, że można skutecznie zapobiegać patologii wychowania, przemocy, przestępczości i uzależnieniom poprzez możliwe wczesne wsparcie dysfunkcyjnej rodziny w jej środowisku naturalnym. Moim zdaniem konferencje sprawiedliwości naprawczej prowadzone przez Polskie Centrum Mediacji mogą być jedną z form pomocy rodzinie, bardzo ważną i potrzebną, jeśli zostanie odpowiednio przygotowana i poprowadzona przez profesjonalistów, mających duże doświadczenie w rozwiązywaniu konfliktów.

Głównymi celami konferencji sprawiedliwości naprawczej jest:

1. Zaangażowanie nieletniego w naprawienie szkody i krzywdy, którą wyrządził swoim czynem. On sam w trakcie konferencji sprawiedliwości naprawczej bierze odpowiedzialność za swoje działania.

2. Budowanie tzw. "siatki wsparcia" dla nieletniego i jego rodziny. Włączamy i angażujemy społeczność lokalną w pracę z nieletnim (rodzinę bliższą i dalszą, przedstawicieli społeczności lokalnej, np. sąsiadów, wychowawców oraz innych przedstawicieli szkoły, kuratorów zawodowych i społecznych, policjantów i inspektorów ds. nieletnich, pracowników Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, pracowników Pomocy Społecznej, przedstawicieli samorządu, przedstawicieli urzędów pracy, przedstawicieli organizacji pozarządowych).

Udział w konferencji sprawiedliwości naprawczej pozwala nieletniemu wziąć odpowiedzialność za planowanie swojego życia

w otwartym społeczeństwie, ale również pomaga jego najbliższym (rodzicom, opiekunom) wziąć aktywny udział w szukaniu optymalnych rozwiązań i wspólnym podejmowaniu decyzji dotyczących przyszłego życia społecznego i zawodowego nieletniego. Włączenie przedstawicieli społeczności lokalnej (sąsiadów, szkoły, policji, kuratorów dla nieletnich, przedstawicieli PCPR-ów, rodziny etc.) jest bardzo istotne. Z jednej strony zwiększa zaangażowanie różnych osób i instytucji w proces opieki i kontroli nad sprawcą, co przyczynić się może wydatnie do dalszego niepopelniania przestępstw. Zwiększa ono również proces integracji społeczności lokalnej, brania odpowiedzialności za społeczeństwo, jakie wspólnie budują, co przyczynia się do stworzenia społeczeństwa obywatelskiego. Z drugiej strony powoduje, że przestępca nie jest przez nich odrzucany. Brak odrzucenia jest jednym z elementów mogących powodować, że nie będzie postępowała dalsza marginalizacja i demoralizacja sprawcy, a co za tym idzie – jego dalsza kariera przestępcza. Włączenie rodzin nieletnich w sesje sprawiedliwości naprawczej pomaga również odbudować więzi rodzinne. Zamiast zaspokajać własne pragnienia członkowie rodziny, w trakcie konferencji, składają się raczej do solidarnego i odpowiedzialnego budowania wspólnoty w atmosferze życzliwości i współpracy. Określają zakres, kierunek i formy działania, jakimi nieletni ma zostać objęty oraz jego i swoje indywidualne obowiązki wiążące się z przebiegiem readaptacji społecznej nieletniego w środowisku otwartym.

Jako wychowawca zakładu poprawczego uważam, że jest to bardzo ciekawy alternatywny sposób rozwiązywania problemu integracji nieletnich opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne i terapeutyczne ze społecznością lokalną, z której zostali usunięci czasem na długie lata. Patrząc na **rodziny nieletnich**, z którymi pracuję widać, że są niewydolne wychowawczo (w zasadzie

wszystkie, dysfunkcyjne o podłożu patologicznym), nie interesują się w dużej mierze losami własnych dzieci. Często nie potrafią stawiać granic ich agresywnym zachowaniom i zawsze występują u nich zaburzone relacje wewnątrzrodzinne. Znanięcki uważa, że "... wychowanie nie łatwo obejść by się mogło bez rodziców i w interesie wszystkich grup społecznych leży, aby nie ujmując bynajmniej znaczenia innym czynnikom wychowawczym, nadać nową moc i ważność wychowawczej funkcji rodziców. Zadania społeczne wychowania są tak wielkie i trudne, że żadne społeczeństwo nie może sobie pozwolić na to, aby jakikolwiek czynnik wychowawczy – zwłaszcza tak potężny jak rodzice – nie był w pełni wykorzystany dla celów kulturalnych...." (F. Znanięcki: Socjologia wychowania, t. I. Wychowujące społeczeństwo, Warszawa 1973, s. 123). Dlatego, najlepszym sposobem powstrzymania demoralizacji pokoleniowej w rodzinach nieletnich może być stworzenie trwałej i zwartej grupy społecznej ściśle i zgodnie ze sobą współpracującej w celu zmiany postaw, jeśli nie całej rodziny to choćby młodego pokolenia. Podczas pracy z nieletnimi w placówce resocjalizacyjnej często spotykamy się z brakiem zainteresowania rodziców (opiekunów) losami ich podopiecznych, nie tylko w trakcie pobytu w zakładzie, ale również po jego opuszczeniu. Nieliczna jest grupa rodziców (opiekunów) wykazujących chęć współpracy z pracownikami placówki w celu zmiany dotychczasowych postaw własnych dzieci.

Z moich obserwacji wynika, że większość podopiecznych posiadających rodziny, oczekuje od nich pomocy po opuszczeniu placówki, począwszy od świadczeń materialnych i uzyskania pomocy w poszukiwaniu pracy, a skończywszy na wsparciu psychicznym.

W zetknięciu z naszymi nieletnimi uderza fakt, że gdy opuszczają oni zakład poprawczy, brak im pewności siebie, pojawia się poczucie pewnego zagubienia (w dużej mierze jest to efektem bezradności wyuczonej również

w placówce), ale też lęk przed odrzuceniem ze strony tzw. "normalnego otoczenia". Dlatego też oczekiwanie aprobaty ze strony społeczeństwa i życzliwego traktowania przez środowisko jest jednym z warunków umożliwiających ograniczenie następstw pobytu w zakładzie poprawczym. Zminimalizowanie efektów stygmatyzacji w miejscu zamieszkania daje tym samym zwiększenie szans społecznej readaptacji nieletnim, którzy wykazują chęć zerwania ze środowiskiem zmarginalizowanym i stylem życia, prowadzonym przed umieszczeniem w placówce. Dotychczasowe doświadczenia dotyczące współpracy nieletniego ze zewnętrznymi instytucjami i środowiskiem lokalnym, w zakresie prawidłowego budowania więzi społecznych, stanowią dobre i właściwe narzędzie w pracy wychowawczej. Dlatego też poszerzenie oferty opieki następczej o wprowadzenie konferencji sprawiedliwości naprawczej wydaje się potrzebne i realne do wprowadzenia. Miałam możliwość przekonania się o tym podczas realizacji projektu przez Polskie Centrum Mediacji w ramach programu **PHARE 2003 – Wzmocnienie systemu wymiaru sprawiedliwości:** "Powrót do domu – zastosowanie sprawiedliwości naprawczej w integracji społecznej nieletnich sprawców czynu karalnego". Projekt skierowany był do nieletnich sprawców czynów karalnych opuszczających zakłady poprawcze (dziewcząt i chłopców, w tym również osób o obniżonej sprawności intelektualnej). Do wprowadzenia konferencji sprawiedliwości naprawczej w Polsce zachęciły nas doświadczenia m. in. Wielkiej Brytanii i Nowej Zelandii, gdzie ta forma pracy z młodzieżą popełniającą czyny karalne daje pozytywne rezultaty w postaci braku powrotu do przestępczości.

Konferencje sprawiedliwości naprawczej organizowane dla wychowanków zakładów poprawczych miały przede wszystkim za zadanie zaangażowanie różnych osób i instytucji w proces opieki i kontroli nad nieletnim opuszczającym zakład poprawczy. Założyliśmy,

że przyczynić się to może wydatnie do dalszego niepopelniania przestępstw. Udział w konferencjach zwiększył proces integracji społeczności lokalnej i branie odpowiedzialności za społeczeństwo, jakie wspólnie budują. Osobiste poznanie przez uczestników konferencji wychowanka zazwyczaj powodowało (opierając się na dotychczasowych doświadczeniach), że nie był on przez nich odrzucany. Potępiali oni czyn przez niego popełniony, ale nie jego samego. Postrzeganie w nim człowieka, członka społeczeństwa takiego samego jak oni, a nie "elementu", który należy "wydalić", było ważnym elementem dla wszystkich uczestników konferencji sprawiedliwości naprawczej. Jest to niezwykle istotny czynnik w reintegracji społecznej wychowanków zakładów poprawczych. To jeden z elementów powodujący, że dalsza marginalizacja i demoralizacja nieletniego nie postępuje, a co za tym idzie – jego dalsza kariera przestępcza nie rozwija się.

Włączenie rodzin do konferencji, pomaga naprawić i odbudować więzi między członkami rodziny. Niestety w konferencjach naprawczych, które przeprowadziliśmy z wychowankami zakładów poprawczych najczęściej byli to przedstawiciele dalszej rodziny, babcie, wujkowie itp. Działo się tak dlatego, że często stopień demoralizacji rodziców był tak duży, iż nie interesowały ich losy dziecka lub też rodziców fizycznie nie było (zmarli, porzucili dzieci, przebywali w zakładach karnych itp.).

Zgodnie z opinią wychowawców z zakładów poprawczych konferencje sprawiedliwości naprawczej są doskonałym elementem kontynuującym ich pracę z wychowankiem po opuszczeniu placówki. Następuje ponowne połączenie nieletniego ze społeczeństwem spoza zakładu, ze środowiskiem, z którego został usunięty na czas umieszczenia w placówce. A właśnie ten element, zgodnie z twierdzeniami przedstawicieli zakładów, wychowanków i innymi uczestnikami KSN, jest najgorzej funkcjonującym w chwili obecnej.

Dodatkową korzyścią z przeprowadzenia konferencji sprawiedliwości naprawczej jest osobiste poznanie się osób w niej uczestniczących, które w ten sposób budują interdyscyplinarne zespoły mogące służyć pomocą w przyszłości, w całkiem innych przypadkach i sytuacjach.

Pomysł wykorzystania konferencji sprawiedliwości naprawczej, jako elementu procesu usamodzielnienia nieletnich w warunkach środowiska otwartego, może być efektywnym rozwiązaniem dla wybranej grupy wychowanków ośrodków opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych pod warunkiem, że będą oni przygotowywani od pierwszych dni pobytu w placówce do udziału w takim programie. Bo przecież podejmowanie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród młodzieży jest konieczne także z powodów ekonomicznych. Jak wiadomo wszystkie placówki opiekuńczo-wychowawcze i resocjalizacyjne są przepełnione. Utrzymanie tych ośrodków jest kosztowne. Średni koszt utrzymania jednego wychowanka zakładu poprawczego – zgodnie z wyliczeniami resortu sprawiedliwości – wynosi około 4,5 – 6,5 tys. zł miesięcznie. A pamiętać przy tym trzeba, iż o efektywności procesu resocjalizacji możemy mówić dopiero wówczas, jeśli jest jednocześnie rozwinięty system "opieki następczej". Należy, więc tworzyć system pomocy dla młodych ludzi opuszczających zakłady poprawcze. Przy czym pomoc ta powinna obejmować także rodzinę nieletniego. Trudno jest znaleźć przykłady takich działań, zwłaszcza gdy bierzemy pod uwagę fakt, że winny one być planowane stosownie do zaistniałych potrzeb (uwzględniać wymogi sytuacyjne). Być może więc, udział w konferencji sprawiedliwości naprawczej stanie się szansą skrócenia czasu i kosztów pobytu nieletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub resocjalizacyjnej oraz zmniejszenia prawdopodobieństwa jego wstąpienia czy też powrotu na drogę przestępczą.

POWRÓT DO DOMU

ZASTOSOWANIE SPRAWIEDLIWOŚCI NAPRAWCZEJ W INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NIELETNICH SPRAWCÓW CZYNU KARALNEGO

Program realizowany z funduszy UE - Phare 2003 - Wzmocnienie systemu wymiaru sprawiedliwości.

Program realizowany przy wsparciu Ministerstwa Sprawiedliwości.

KONTRAKT ZAWARTY PRZEZ UCZESTNIKÓW KONFERENCJI SPRAWIEDLIWOŚCI NAPRAWCZEJ

W dniu..... w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w....., przy ul....., odbyła się Konferencja Sprawiedliwości Naprawczej, w której udział wzięli: Anna – wychowanka zakładu poprawczego w....., od niedawna przebywa poza zakładem na mocy art. 90 Ustawy o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich;

Jan – prawny opiekun usamodzielnienia Anny;

Pani Zofia – przedstawicielka zakładu poprawczego w....., wychowawca Anny;

Pani Teresa – kurator społeczny Anny;

Pani Krystyna – pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w.....

Pani Dorota – pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w....., odpowiedzialna za indywidualny program usamodzielnienia Anny;

Pani Hanna – przedstawicielka sekcji Poradnictwa Rodzinnego PCPR, w.....;

Pani Zuzanna – przedstawicielka Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej..... j;

Pani Danuta – przedstawicielka Fundacji.....

Jadwiga – przyjaciółka Anny;

Ewa i Elżbieta – koordynatorzy konferencji.

Podczas konferencji ustalono, że Anna przebywając poza zakładem poprawczym jest w okresie próby na podstawie art. 90 Ustawy o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich. W lutym 2007 zakład poprawczy oceni zachowanie wychowanki oraz jej postępy w readaptacji. W zależności od przebiegu pierwszego okresu próbnego istnieje możliwość przedłużenia okresu próbnego przez zakład poprawczy lub złożenia wniosku do sądu o warunkowe zwolnienie.

Uczestnicy konferencji podjęli ponadto następujące ustalenia:

1. Anna ma obowiązek kontaktować się ze swoim patronem panią Zofią raz w miesiącu oraz na wezwanie stawiać się w zakładzie poprawczym osobiście.

2. Anna zapisała się do Szkoły..... Zajęcia będą odbywały się co tydzień w piątki i soboty. Pierwsze zajęcia odbędą się..... Anna zobowiązała się kontynuować naukę oraz opłacać czesne za szkołę.
3. Pani kurator zadeklarowała, że będzie regularnie kontaktować się z dyrektorem szkoły i monitorować postępowanie Anny.
4. Pani kurator zadeklarowała, że pomoże Annie w zdobyciu niezbędnych podręczników i pomocy naukowych.
5. Pani kurator zadeklarowała, że będzie Annę wspierać w różnych życiowych sytuacjach problemowych.
6. Pani Dorota (PCPR) również zadeklarowała Annie wsparcie w trudnych sytuacjach – Anna może przyjść do siedziby PCPR codziennie, w godz.....
7. Anna zobowiązała się informować Panią Dorotę o wszelkich zmianach zachodzących w jej życiu – np. o zmianie miejsca zamieszkania.
8. Anna ma obowiązek zgłosić się do Pani Doroty z zaświadczeniem szkolnym do dnia....., a następnie do dnia..... Zaświadczenie szkolne jest niezbędne do tego, aby Anna otrzymała świadczenie z PCPR na naukę.
9. Pani Dorota zadeklarowała, że pomoże Annie wypełnić dokumenty niezbędne do otrzymania świadczenia na naukę.
10. Anna będzie musiała odebrać pierwsze świadczenie w kasie..... do dnia..... – powinna mieć przy sobie dowód osobisty oraz decyzję o przyznaniu świadczenia, którą otrzymała od Pani Doroty drogą pocztową.
11. Anna ma obowiązek założenia konta bankowego, aby móc otrzymywać comiesięczne świadczenia z PCPR. Pani Dorota zadeklarowała, że wystawi Annie zaświadczenie do banku oraz pomoże dopełnić wszelkich formalności związanych z założeniem konta. Anna zobowiązała się zgłosić w tej sprawie do Pani Doroty po.....
12. Anna ma obowiązek przyjść do Pani Doroty z dokumentem potwierdzającym założenie konta do końca.....
13. Anna zobowiązuje się kontaktować z Panią Dorotą..... miesiącu – osobiście lub telefonicznie.
14. Pani Dorota zadeklarowała, że będzie regularnie kontaktować się ze szkołą w sprawie Anny.
15. Pani Dorota zadeklarowała również, że pomoże Annie wypełnić wniosek na świadczenie zdrowotne. Anna ma przyjść w tej sprawie do Pani Doroty w dniu.....
16. Anna posiada umowę o pracę w przedsiębiorstwie..... do dnia..... Od dnia..... jest ona gotowa podjąć każdą pracę w pełnym wymiarze godzin i oświadczyła, że aktywnie szukać zatrudnienia (Już po zakończeniu konferencji umowa została z nią przedłużona)
17. Pani Dorota zadeklarowała, że pomoże Annie napisać CV na komputerze.

18. Pani Hanna (PCPR) zadeklarowała, że pomoże Annie w utrzymaniu pracy w..... po-
przez wspólną interwencję z Panią Zuzanną (MOPS). Pani Hanna skontaktuje się z Anną
w sprawie pracy w..... do dnia.....
19. Pani Zuzanna zaoferowała Annie pomoc w monitorowaniu ofert oraz w rozmowach z Powiato-
wym Urzędem Pracy.
20. Pani Zuzanna zobowiązała się do monitorowania postępów Anny w kwestii poszukiwania pra-
cy oraz do wspierania jej w tym zakresie; zaoferowała również wsparcie w przypadku jakichkol-
wiek problemów.
21. Jeżeli Anna nie będzie miała pracy to ma obowiązek zarejestrować się jako bezrobotna w Urzę-
dzie Pracy. Anna może w tej sprawie zwrócić się o pomoc do Pani Kurator.
22. Jeżeli Anna nie będzie miała pracy to ma obowiązek zgłosić się do Pani Krystyny (MOPS) wraz
z podaniem o zasiłek oraz zaświadczeniem z poprzedniej pracy – z informacją przez jaki okres
i do kiedy była zatrudniona. Pani Krystyna zadeklarowała Annie pomoc w dopełnieniu formal-
ności niezbędnych do otrzymania zasiłku oraz w aktywizacji zawodowej. Anna może kontakto-
wać się z Panią Krystyną codziennie w siedzibie MOPS przy ul....., w pokoju
nr..... w godz..... lub pod nr tel.....
23. Anna może w każdej trudnej sytuacji liczyć na swoją przyjaciółkę Jadwigę – może do niej za-
wsze przyjść, nawet na noc. Jadwiga zadeklarowała również Annie pomoc w nauce.
24. Anna ma umówione dwie wizyty w Poradni..... w dniu.....
o godz..... zgłosi się do psychologa –....., zaś.....
do..... W razie rezygnacji z drugiej wizyty Anna zobowiązuje się odwołać
ją w recepcji poradni.
25. Pani Krystyna (MOPS) zadeklarowała, że pomoże Annie znaleźć mieszkanie do wynajęcia.
26. Pani Dorota oraz Pani Zuzanna (PCPR) zadeklarowały, że Anna może zwrócić się do nich po
pomoc w kwestii uzyskania mieszkania socjalnego.
27. Pani Zuzanna zadeklarowała, że będzie wspierać Annę w poszukiwaniu oddzielnego lokalu
mieszkalnego. Pani Zuzanna zadeklarowała, że będzie wraz z Panią Dorotą prowadzić w tej
sprawie rozmowy z Urzędem Miasta.
28. Anna jest zobowiązana do napisania wniosku o poparcie do PCPR.
29. Pani Dorota zadeklarowała, że będzie pisać i wysyłać do Urzędu Miasta pisma popierające dla
Anny, jak również będzie umawiać ją na rozmowy w sprawie lokalu.
30. Fundacja..... zaoferowała Annie pomoc w postaci kursów doszkalających oraz porad specja-
listów. Fundacja zaoferowała Annie pokrycie kosztów przyjazdu na zajęcia do.....
31. Pani Hanna zaoferowała dowiedzieć się, czy jest możliwość zatrudnienia Anna w.....
32. Pan Jan ma obowiązek realizować zadania opiekuna usamodzielnienia Anny oraz przekazywać
kuratorowi wszelkie informacje związane z Anną.
33. Pan Jan zobowiązuje się niezwłocznie odpowiadać na pisma Pani Dorocie oraz informować ją
o wszelkich zmianach życiowych dotyczących jego osoby lub Anny.

34. Pani kurator zobowiązała się do monitorowania realizacji kontraktu przez Annę. W razie jakichkolwiek problemów czy informacji na temat przebiegu realizacji kontraktu wszystkie podpisane niżej osoby powinny kontaktować się z Panią kurator pod numerem tel.....

Uczestnicy konferencji zgodnie oświadczają, że akceptują warunki niniejszego kontraktu. Każdy uczestnik konferencji otrzymał jeden egzemplarz kontraktu.

Mediacje w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynów karalnych

Wprowadzenie

Kiedy spotykamy się z naruszeniem naszych praw przez innych, zwykle możemy wybrać trzy różne drogi:

a) **pierwsza** – bierzemy sprawę "w swoje ręce" i sami chcemy osądzić postępowanie sprawcy. Kierujemy się drogą zemsty, nie spodziewając się żadnej pomocy ze strony społeczeństwa. Prowadzi to najczęściej do efektu kuli śnieżnej działań przeciwko sobie.

b) **druga** – odwołujemy się do współczesnego systemu wymiaru sprawiedliwości, którego podstawowym celem jest adekwatne do winy ukaranie sprawcy. W trakcie procesu sądowego, czy postępowania przygotowawczego nie bierze się pod uwagę tego, co się dzieje z pokrzywdzonym. Oskarżony nie ma żadnej motywacji, aby wziąć odpowiedzialność za własne czyny. Potrzeby pokrzywdzonego i lokalnej społeczności nie są brane pod uwagę.

c) **trzecia** – oparta na potrzebach osoby pokrzywdzonej. Podstawowym celem jest naprawienie krzywdy i zadośćuczynienie złu, które zostało uczynione, w sposób zgodny z oczekiwaniami pokrzywdzonego, a zarazem akceptowalny przez sprawcę. Przywrócony zostaje ład społeczny zakłócony przestępstwem. W centrum uwagi są potrzeby i prawa pokrzywdzonego. Istotne jest, aby sprawca zrozumiał swój czyn i stał się odpowiedzialny za swoje działania. Wspiera się

bezpośredni lub pośredni dialog między stronami, które są w konflikcie i sprzyja naprawieniu związków międzyludzkich.

Mediacja jest tą metodą działania w sytuacji konfliktu ukierunkowaną na naprawę/budowanie związków między ludźmi biorącymi w nim bezpośredni udział. Nils Christie – norweski prawnik i socjolog w swoim słynnym wystąpieniu z 1976 r. stwierdził: "... konflikt powinien należeć do osób w nim uczestniczących, ale został skradziony przez prawników i innych specjalistów"¹. Mediacja – rozmowy między sobą w celu ustalenia stosunków przede wszystkim na przyszłość, biorąc pod uwagę łączącą nas do tej pory przeszłość, przy wsparciu mediatora – osoby bezstronnej i neutralnej, są jedną z najstarszych metod rozwiązywania konfliktów. W Księdze Przemian *I Ching* fenomen mediacji został opisany już ponad 5000 lat temu. W dziejach kultury Zachodu możemy odwołać się do Biblii – np. Pierwszy List do Koryntian Św. Pawła. Współcześnie w latach 60. powstała oficjalna funkcja mediatora – prekursorem był system sprawiedliwości USA.

W Polsce wprowadzanie instytucji mediacji poprzedzone było pilotażowym programem mediacji z nieletnim sprawcą, prowadzonym w latach 1995-1999 przez Zespół ds. Wprowadzania Mediacji, później przekształconym w Polskie Centrum Mediacji. Bardzo pozytyw-

ne rezultaty tego programu były inspiracją wprowadzenia zapisów na temat mediacji zarówno do Kodeksu Postępowania Karnego w 1997r.² oraz do Ustawy o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich w 2001 r.³ Mediacje mogą i są stosowane we wszystkich rodzajach konfliktów, są metodą uniwersalną tak jak uniwersalna jest rozmowa między ludźmi. Ten uniwersalizm mediacji ma odzwierciedlenie w zapisach kodeksowych polskiego wymiaru sprawiedliwości – zgodnie z rekomendacjami Rady Europy mediacja miała zostać wprowadzona do dnia 21 marca 2006 r. na wszystkie poziomy wymiaru sprawiedliwości i tak też się stało, z wyjątkiem mediacji po wyroku. Co prawda Polska wybrała inną ścieżkę niż większość krajów, rozpoczynając prowadzenie mediacji od spraw karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego, kończąc na mediacjach cywilnych – ustawa z lipca 2005 r. 4

Stosowanie mediacji na różnych polach pozwoliło wypracować różne metody pracy mediatora, najbardziej dostosowane do różnych rodzajów mediacji.

Mediacja ofiara – sprawca, czyli mediacje w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego

Mediacja to jedna z metod sprawiedliwości naprawczej, ukierunkowanej w swoim działaniu na naprawę – związków, więzi międzyludzkich oraz krzywd, jakie swoim czynem wyrządziła jedna osoba drugiej, przywracając na powrót ład społeczny. Sprawiedliwość naprawcza zwraca uwagę przede wszystkim na potrzeby osób, które w konflikcie biorą udział. Rozwiązanie dzielącego ich konfliktu, ma być satysfakcjonujące lub chociażby akceptowalne przez obie osoby biorące w nim udział. Rozwiązanie, do którego sami dojdą jest rozwiązaniem dla nich najlepszym, spełniającym ich oczekiwania, zaspokajającym, nie zawsze oczywiście w 100%, ich potrzeby.

Mediacja nie jest procesem matematycznym, kieruje się jednak podstawowymi zasadami, które mediator przedstawia na początku mediacji.

Zasady mediacji:

– dobrowolność – pozwala jej uczestnikom w każdej chwili z niej zrezygnować, ale jednocześnie zobowiązuje do przystąpienia do mediacji w dobrej wierze, w celu poszukiwania wspólnych rozwiązań, które by były do przyjęcia przez wszystkie osoby uczestniczące w konflikcie. Jeśli w którymś momencie mediacji uznasz, iż więcej uzyskasz w sądzie bądź po prostu nie jesteś zadowolony z jej przebiegu, możesz z niej zrezygnować bez podawania przyczyn. Warto jednak, abyś poinformował o tym mediatora, aby miał szansę porozmawiać z Tobą na ten temat. Zasada, ta nie dotyczy mediatora, jeśli po zapoznaniu się z otrzymanymi dokumentami podejmuje decyzję prowadzenia Twojej mediacji nie ma prawa rezygnacji, aż do zakończenia tego procesu. Mediator może przerwać mediację – jeśli widzi, iż traktujecie mediację jako areną bezpardonowej walki i stale łamiecie normy i zasady oraz przyjęte reguły mediacji.

– bezstronność – zasada ta dotyczy mediatora, który prowadzi Twoją mediację, wskazuje na to, że mediator nie reprezentuje ani osoby pokrzywdzonej ani sprawcy, nie jest niczym adwokatem, czy też pełnomocnikiem. Mediator nie może w żaden sposób być powiązany ze stronami ani też sympatyzować z żadną z nich. Bezstronność mediatora, to również jego obowiązek prowadzenia mediacji w taki sposób, by żadna ze stron nie miała przewagi nad drugą. Mediator dba o to, by strony nie stosowały manipulacji, czy tak zwanych brudnych chwytów. Jego rolą jest również wyrównywanie pozycji stron, poprzez dowartościowanie słabszej, a nie sekowanie mocniejszej. W mediacji ofiara – sprawca szczególnie

dba o to, by pokrzywdzony nie czuł się świadkiem we własnej sprawie czy osobowym dowodem rzeczowym, jak to niestety czasami bywa w procesach sądowych. Miał możliwość opowiedzenia o swoich emocjach, czy też następstwach związanych z danym zdarzeniem.

– **neutralność** – podkreśla, że mediator nie jest w żaden sposób zaangażowany w Wasz spór, ani powiązany z nim. Mediator nie może dążyć ku jednemu słusznemu, z jego punktu widzenia, zakończeniu konfliktu. Zawsze musi pamiętać, iż jego pomysły na rozwiązanie są doskonale w jego przypadku, a strony mają swoje życie, którego są autorami. Mediator poprzez zadawanie pytań może pokazać uczestnikom mediacji różne spojrzenia na daną sprawę, poszerzyć ich krąg świadomości – wybór i decyzję pozostawia stronom. Mediator wspiera osoby w konflikcie w poszukiwaniu uzgodnień satysfakcjonujących, a co najmniej akceptowalnych przez nie. Ugoda w ten sposób sporządzona nie wymaga zewnętrznych kontrolerów wypełniania jej warunków, bo sami jesteście gwarantami swojego dzieła. Co nie powinno zwalniać wymiaru sprawiedliwości w mediacjach karnych z kontroli i egzekwowania realizacji zobowiązań zawartych w ugodzie, zwłaszcza jeśli jej realizacja wymaga dłuższego okresu czasu (spłata ratalna zobowiązań finansowych, podjęcie różnego rodzaju leczenia, terapii). Neutralność dotyczy również miejsca prowadzenia mediacji, powinna być ona prowadzona w biurze mediatora, ewentualnie specjalnie wynajętym dla tej mediacji pomieszczeniu, gdzie mediator jest jego gospodarzem. Nie jest dopuszczalne prowadzenie mediacji w miejscu zamieszkania którejkolwiek ze stron, mediatora, czy np. na posterunku policji – czyli miejscach, które mogą faworyzować którąś ze stron.

– **akceptowalność** – dotyczy konieczności akceptowania przez uczestników mediacji ww. zasad, reguł ustalanych przez Was na sesji wspólnej, a także daje Wam prawo do zmiany

mediatora, jeśli z Waszego punktu widzenia w trakcie mediacji nie jest wystarczająco bezstronny i neutralny.

Zasady przyjęte dodatkowo w Kodeksie Etyki Mediatora Polskiego Centrum Mediacji:

– **profesjonalizm** – aby mediator mógł profesjonalnie wypełniać swoją pracę, stale poszerza swoją wiedzę praktyczną i teoretyczną w trakcie całej swojej praktyki mediacyjnej. Niezbędna jest profesjonalna wiedza mediacyjna, co niestety ustawowo jest zaznaczone tylko w mediacjach z nieletnim sprawcą czynu karnego.⁵

– **bezinteresowność** – zasada podkreślająca to, że mediator nie czerpie żadnych korzyści z zawarcia ugody lub jej nie zawarcia, nie dąży w kierunku określonych i akceptowalnych przez siebie uzgodnień porozumienia. Oczywiście nie oznacza to, że mediator pracuje bez wynagrodzenia. Mediator jest wynagradzany za prowadzenie mediacji, a nie za zawarcie przez strony ugody.

– **szacunek** – dla uczestników w mediacji, że zdecydowały się same podjąć trud rozwiązania swojej konfliktowej sytuacji w sposób akceptowalny dla nich wzajemnie. Pokrzywdzony decyduje się stanąć twarzą w twarz, z osobą, która swoim czynem zrobiła mu krzywdę. Oskarżony chce podjąć próbę sprostania odpowiedzialności za popełniony przez siebie czyn. Ale również szacunek dla wszystkich uczestników mediacji w kontekście szacunku dla człowieka. Mediator nie ocenia ludzi, zajmuje się jedynie ich sporem, podkreśla to dewiza mediatorów: "bądź twardy dla problemu, a miękki dla ludzi".

Reguły mediacji

Oprócz zasad każda mediacja ma swoje reguły ustalone przez Was i mediatora w trakcie pierwszej sesji wspólnej. Mediator zwykle przedstawia najczęściej ustalone przez strony reguły "sprzyjające otwartej komunikacji", tj.:

- traktujemy siebie z szacunkiem i respektem;
- słuchamy siebie wzajemnie nie przerywając sobie;
- nie używamy słów uznanych powszechnie za obraźliwe,
- unikamy złośliwości i podnoszenia głosu;
- przystępujemy do mediacji w dobrej wierze;
- jesteśmy otwarci na wysłuchanie punktu widzenia drugiej strony;
- staramy się zrozumieć jej punkt widzenia, co nie wiąże się automatycznie z akceptacją tego punktu widzenia.

Mediator zapyta każdego z Was, czy są jakieś reguły, które chciałbyś dodać. Zostaną one włączone do reguł Waszego spotkania, o ile również druga strona i mediator je zaakceptują. W trakcie mediacji, mediator będzie strażnikiem przestrzegania reguł, jego rolą jest dopilnować, abyście nie łamali ustalonych wspólnie reguł. Reguły mediacji pomogą Wam w dojściu do porozumienia, w rozmowie ze sobą. Ustalenie je w trakcie pierwszej sesji mediacyjnej.

Co zrobić, aby sprawa trafiła do mediacji

W sprawach karnych sprawę do mediacji może skierować:

- policja,
- prokuratura,
- sąd.

W sprawach z nieletnim sprawcą czynu karalnego tylko:

- sędzia sądu rodzinnego.

Na wniosek lub za zgodą pokrzywdzonego, oskarżonego lub nieletniego sprawcy czynu karalnego ww. organy wymiaru sprawiedliwości mogą skierować sprawę do mediacji. Jeśli chcesz skorzystać z mediacji złóż taki wniosek, najlepiej w formie pisemnej do organu prowadzącego sprawę.

W praktyce przyjęło się, że policja, prokuratura, sądy kierują sprawę do mediacji i na me-

diatorze spoczywa obowiązek odebrania dobrowolnej zgody stron na mediację.

W skierowaniu sprawy do mediacji, masz zawsze wskazane nazwisko mediatora lub nazwę instytucji godnej zaufania, która będzie prowadziła Twoją mediację. Listy mediatorów i instytucji godnych zaufania przeprowadzających mediacje w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego prowadzą prezesi sądów okręgowych. Możesz je znaleźć również w sądach rejonowych, gdyż są tam przesyłane przez sądy okręgowe. Dobrą praktyką jest przysyłanie ww. list do prokuratury apelacyjnej, która następnie rozsyła je podległym sobie prokuratorom i komendom policji.

We wniosku o mediację można wpisać mediatora lub instytucję, którą wybrałeś.

Mediatorzy wraz z Postanowieniem sądu o skierowaniu sprawy do mediacji otrzymują akt oskarżenia oraz adresy, kontakty telefoniczne, aby móc się skontaktować ze stronami. Z Policji i Prokuratury mediatorzy otrzymują kopie z przesłuchania stron lub zgłoszenia sprawy wraz oczywiście z danymi teledoresowymi.

Przebieg mediacji

Mediator po zapoznaniu się z otrzymanymi dokumentami, najczęściej wysyła do stron mediacji list z zaproszeniem na mediację, bywa, że kontaktuje się telefonicznie. Mediator w sprawach karnych, wysyła list z zaproszeniem do mediacji do osoby wskazanej jako oskarżona. W mediacjach z nieletnim sprawcą czynu karalnego zaproszenie kierowane jest do nieletniego sprawcy oraz rodziców/opiekunów prawnych. Zwykle kopertę z zaproszeniem do nieletniego sprawcy czynu karalnego mediator wkłada do koperty z zaproszeniem do rodziców.

Bywa, że mediację prowadzi dwóch mediatorów, w niektórych ośrodkach mediacyjnych (np. w Polskim Centrum Mediacji) dla dobra

procesu mediacji stosuje się taką zasadę. Szczególnie istotne jest to w sprawach rodzinnych – małżeńskich. Wtedy pomocne jest, aby mediację prowadziło dwóch mediatorów o różnych płci.

W liście mediator informuje Ciebie, że została skierowana do niego Twoja sprawa do mediacji i najczęściej prosi o kontakt w celu umówienia sesji wstępnej informacyjnej, bywa że podaje konkretny termin spotkania. Zaproszenie nie jest wezwaniem, jeśli wyznaczony termin jest dla Ciebie z istotnych przyczyn niedogodny, skontaktuj się z mediatorem i uzgodnij inny termin spotkania.

Sesja wstępna – informacyjna z oskarżonym

Mediator rozpoczyna sesję wstępną – informacyjną tzw. "monologiem mediatora", w trakcie którego:

- przedstawi omówione wyżej zasady według, których będzie toczyła się mediacja
- przedstawi procedury mediacji – mediator opowie jak będzie przebiegać mediacja. Jakie informacje, dokumenty kieruje do sądu, gdy mediacja kończy się ugodą, a jakie kiedy nie kończy się ugodą. Jaką moc ma uгода mediacyjna w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karnego. Ile czasu będą trwały sesje mediacyjne.

Po przedstawieniu przez mediatora zasad i procedur mediacji, mediator ponownie poprosi Ciebie o wyrażenie zgody na mediację. Następnie poprosi o przedstawienie zdarzenia z Twojego punktu widzenia: Co takiego stało się, że sprawa trafiła do sądu/prokuratury/policji? Mediatora interesuje Twoje subiektywne spostrzeżenie, jak z Twojej strony wygląda dana sytuacja, jakie były Twoje intencje i motywy postępowania – masz więc szansę opowiedzieć swoją prawdę. Wspólnie z mediatorem poszukasz rozwiązań, które byłyby dla Ciebie do przyjęcia. Mediator będzie Cię wspierał, zadając pytania o różne możliwości rozwiązań, bę-

dzie Cię zachęcał do poszukiwania wielu, różnorodnych rozwiązań. Będzie pokazywał również ewentualne konsekwencje tych rozwiązań, abyś na sesji wspólnej z pokrzywdzonym mógł świadomie podejmować decyzje. Mediator będzie zadawał również pytania "advokata diabła", czyli pytania pokazujące luki w Twoim rozwiązaniu, a także perspektywę drugiej strony – jak Twoja propozycja może być przyjęta przez pokrzywdzonego. Mediator na zakończenie sesji proponuje Ci, abyś te wypracowane rozwiązania skonsultował z bliskimi Ci osobami, a także zawodowym pełnomocnikiem, decyzja czy tak zrobisz jak zawsze w mediacji należy do Ciebie.

Mediator poinformuje Ciebie, że podobne spotkanie odbędzie z osobą pokrzywdzoną i jeśli również ona po tym spotkaniu wyrazi zgodę na mediację, wtedy odbędzie się sesja wspólna, czyli spotkanie pokrzywdzonego, oskarżonego oraz mediatora.

W mediacjach z nieletnim sprawcą czynu karnego na spotkanie wstępne nieletni przychodzi wspólnie z rodzicem/opiekunem prawnym. Rodzic/opiekun prawny pełni rolę bierną – w mediacji istotne jest, aby, to nieletni przejął inicjatywę w poszukiwaniu sposobu naprawienia krzywdy i zadośćuczynienia osobie pokrzywdzonej.

Sesja wstępna-informacyjna z pokrzywdzonym

Początek spotkania z pokrzywdzonym przebiega w podobny sposób – mediator wypowiada "monolog mediatora" i odbiera Twoją zgodę na mediację. Następnie prosi Cię o przedstawienie jak Ty odebrałeś dane zdarzenie. Mediator skupia się na wysłuchaniu Ciebie, chce się dowiedzieć jak na dzień dzisiejszy wygląda sytuacja i jakie rozwiązanie byłoby dla Ciebie najlepsze. Stara się zrozumieć, na czym polega konflikt, jakie są jego źródła, jaka jest istota konfliktu. W trakcie mediacji często po raz pierwszy masz szansę opowiedzieć o swoich

emocjach i uczuciach związanych z tą sprawą. Wspólnie z mediatorem poszukasz różnych rozwiązań satysfakcjonujących Ciebie, które miałyby szansę naprawić/zadośćuczynić wyrządzoną Ci krzywdę. Będzie starał się również pokazać perspektywę oskarżonego, aby miał on szansę zrealizować wypracowane rozwiązanie. Mediator zawsze na zakończenie sesji poprosi Cię, abyś skonsultował propozycje rozwiązań z osobami bliskimi, które darzysz autorytetem, a także z zawodowym pełnomocnikiem.

Dlaczego mediator spotyka się zawsze najpierw z osobą oskarżoną? – w mediacjach ofiara-sprawca, przy zachowaniu równości stron, głównym celem jest znalezienie sposobu naprawienia krzywdy/szkody, która tym zdarzeniem została dokonana. Ważne jest, aby mediacja nie pogłębiła trudności związanych z danym zdarzeniem, wynikłych dla osoby pokrzywdzonej. W oparciu o zasadę dobrowolności mediacji zakładamy, iż osoba oskarżona może odmówić udziału w niej. Aby nie narażać osoby pokrzywdzonej na kolejną traumę powrotu do zdarzenia w trakcie sesji wstępnej-informacyjnej, mediator spotyka się z nią, dopiero jeśli oskarżony wyrazi zgodę na mediację i odbędzie sesję wstępną – informacyjną. Mediacja w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego jest przede wszystkim dla osoby pokrzywdzonej, w celu naprawienia krzywdy, zadośćuczynienia wyrządzonemu złu, które z jej punktu widzenia jest dla niej najbardziej odpowiednie. Jednakże nie może być ono narzucone drugiej stronie, osoba oskarżona nie może być zmuszana do jego przyjęcia, może je zaakceptować, ale także zaproponować swoje rozwiązanie.

Sesja wspólna

Na sesji wspólnej spotykają się strony oraz mediator, a w mediacjach z nieletnim sprawcą czynu karalnego wraz z nieletnim przychodzą

na spotkanie jego rodzice/opiekunowie prawni.

Sesję wspólną – zwykle trwająca ok. 2 godziny – mediator rozpoczyna od przypomnienia zasad mediacji i uzgodnienia wspólnych reguł. Następnie mediator oddaje głos osobie pokrzywdzonej, aby przedstawiła zdarzenie ze swojego subiektywnego, punktu widzenia. Następnie to samo zdarzenie przedstawia osoba wskazana, jako oskarżona – w mediacji nie rozmawiamy na temat tego czy ktoś jest winny, czy niewinny. Rozmawiamy o danym zdarzeniu i strony muszą się wspólnie zgodzić, co do zaistnienia pewnych podstawowych faktów. Np. samochód potrafił osobę na pasach, kierowca uważa siebie za niewinnego, bo przecież pokrzywdzona wbiegła na jezdnię nie rozglądając się, było śliisko, bo przejeżdżający chwilę wcześniej samochód ciężarowy rozsypał piasek, nawierzchnia jezdni była bardzo zniszczona itd. Uważa natomiast, że w wyniku zderzenia na pasach, pieszy doznał krzywdy i chce za tę doznaną krzywdę zadośćuczynić.

Po tym jak każda ze stron przedstawi sobie wzajemnie swój punkt widzenia, strony przy wsparciu mediatora poszukują rozwiązania, które byłoby akceptowalne dla obu stron konfliktu. Mediator otwiera perspektywy do poszukiwania rozwiązań niestandardowych, zachęca poprzez zadawanie pytań do spojrzenia na problem z innej perspektywy.

Po uzgodnieniu warunków ugody mediacyjnej mediator spisuje ją, pamiętając, aby forma ugody była zrozumiała zarówno dla stron, jak i dla instytucji kierującej sprawą do mediacji. Trwałość porozumienia wynika w dużej mierze z realności i wykonalności propozycji. Mediator uważnie sprawdza zadając pytania, budząc wątpliwości czy proponowane rozwiązania są możliwe do wypełnienia. Czy druga strona godzi się na te propozycje dobrowolnie.

Mediator czuwa również, aby ugoda była w stylu MAKRO – a więc mierzalna, czyli nie zawierała uzgodnień, których nie można zve-

ryfikować, aktualna – dotycząca sytuacji tu i teraz, a nie zobowiązań, które będą mogły być zrealizowane w bardzo dalekiej przyszłości, a dodatkowo warunkowych. Konkretna – nie może zawierać wirtualnych zobowiązań, przyrzeczeń, zapisów, które mogłyby być inaczej interpretowane przez strony, realistyczna – a więc możliwa do zrealizowania, znowu tu i teraz i określona w czasie.

Jakie masz korzyści z mediacji w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego?

- możesz dokładnie opowiedzieć o swojej prawdzie, swoim punkcie widzenia;
- jesteś uważnie wysłuchany;
- możesz odreagować emocje związane z danym zdarzeniem i już spokojniej spojrzeć na całą sytuację;
- masz szansę uzyskać odpowiedź na często męczące Cię pytanie: „dlaczego to ja byłem napadnięty”, „dlaczego mnie to spotkało”, co pozwala pozbyć się odium ofiary;
- masz możliwość naprawienia krzywdy, uzyskania zadośćuczynienia szybciej niż w sądzie;
- stając twarzą w twarz ze sprawcą zdarzenia masz szansę pozbyć się lęku przed nim, weryfikujesz swoje wyobrażenie z rzeczywistością, która zwykle bywa łagodniejsza niż wyobrażnia;
- bierzecie sprawy w swoje ręce: pokrzywdzony sam decyduje o warunkach, które stawia sprawcy, sprawca decyduje czy są one dla niego do przyjęcia, jak również może przedstawić swoje propozycje;
- możesz poznać i zrozumieć motywacje sprawcy, zrozumienie zaistniałej sytuacji pozwala na szybsze jej odreagowanie i pozbycie się emocji i lęku z nią związanych. W sprawach z nieletnim sprawcą czynu karalnego bywają przypadki zaopiekowania się nieletnim sprawcą;
- odczuwasz komfort psychiczny, jaki daje przebaczenie;
- przebacząc zamykasz ten etap i możesz budować swoje życie bez wiecznego powrotu w myślach do minionych zdarzeń;
- poznasz punkt widzenia drugiej strony i może się okazać, że po wyjaśnieniu sobie całej sytuacji oboje jesteście w części i pokrzywdzonymi i inicjatorami całego zdarzenia, wzajemnie naprawiając wyrządzone sobie krzywdy budujecie lepsze stosunki na przyszłość;
- wyjaśniasz sobie wzajemnie całą sytuację i okazuje się, że nie ma między Wami żadnego konfliktu, a jedynie różne rozumieście swoje intencje, różne mieliście informacje o sytuacji;
- zachowujesz pełną kontrolę nad procesem mediacji oraz treścią ugody, w razie braku satysfakcji zawsze możesz wrócić na drogę sądową w oparciu o zasadę dobrowolności rezygnując z mediacji;
- w trakcie mediacji jest możliwość dotarcia do rzeczywistego źródła konfliktu, który często jest ukryty, a sprawa, która trafiła do sądu nie dotyczy przyczyn konfliktów, a jedynie jego skutków. Dotyczy to większości spraw, kiedy pozostajemy ze sobą w dłuższych relacjach – rodzinnych, sąsiedzkich itp.;
- mediacja jest dobrowolna i poufna – Wasze sprawy nie będą powszechnie znane, stanowiąc często źródło wyśmiewania się, dowcipów dla innych;
- w trakcie mediacji nie ma konieczności wprowadzania osób trzecich, niezwiązanych z daną sprawą;
- mediacja buduje bądź odbudowuje relacje między ludźmi. W procesie sądowym relacje między stronami najczęściej ulegają pogorszeniu, gdyż w walce o przychylność sędziego dużą rolę mogą odgrywać próby oczernienia przeciwnika, a wybielenia siebie;

- ustalone warunki ugody są przez obie strony wspólnie wypracowane, ugoda mediacyjna jest Waszym dziełem, co powoduje, że jest ona wypełniana i przestrzegana;
- choć to nie Ty bezpośrednio ponosisz koszty mediacji, pośrednio ponosisz je poprzez podatki, istotne jest więc, że są one zdecydowanie niższe niż proces sądowy;
- przejmujesz odpowiedzialność za swoje decyzje, a w konsekwencji uczysz się brać odpowiedzialność za swoje życie;
- mediacja buduje mosty między ludźmi, często wywodzącymi się z różnych środowisk, odbudowuje więź lokalną, buduje społeczeństwo obywatelskie.

Dokumenty przygotowywane przez mediatora dla organu kierującego sprawę do mediacji

Sprawozdanie z mediacji

Niezależnie czy strony ustalą warunki ugody mediacyjnej czy nie, mediator zobowiązany jest przygotować sprawozdanie dla organu kierującego sprawę do mediacji. Ze względu na zasadę poufności mediacji oraz zgodnie z Rozporządzeniami Ministra Sprawiedliwości sprawozdanie nie może zawierać nic ponad – dane stron, sygnatury akt, terminy i miejsca prowadzenia mediacji oraz wynik mediacji – tzn. czy zakończyła się ugoda czy nie. Mediator nie opisuje przebiegu mediacji, stanowisk i propozycji stron, gdyż mediacja niezakończona ugoda nie powinna w żaden sposób wpływać na dalsze postępowanie sądowe. Mediator, również z tego samego powodu, nie wskazuje w sprawozdaniu, która ze stron zrezygnowała z mediacji.

Ugoda mediacyjna

Jeśli mediacja kończy się ugoda mediator do sprawozdania załącza drugi dokument, jakim

jest ugoda mediacyjna. W sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego ugoda mediacyjna jest dokumentem, który odzwierciedla naprawienie relacji między stronami oraz sposób naprawienia/zadośćuczynienia za zdarzenie, które doprowadziło do konfliktu między stronami. Sędzia ostatecznie ugodę mediacyjną weryfikuje, biorąc ją pod uwagę przy wydawaniu wyroku. Zgodnie z praktyką najczęściej zdanie osoby pokrzywdzonej przesadza o decyzji sędziego, o ile nie zachodzą jakiegokolwiek dodatkowe przesłanki.

Wnioski osoby pokrzywdzonej

Mediator może na życzenie osoby pokrzywdzonej do przesyłanych do sądu dokumentów załączyć jej wnioski: np. o umorzenie postępowania, zawieszenie postępowania, zaprzestanie ścigania. Robi to w tym celu, aby organ rozpatrujący sprawę miał całość dokumentacji w jednym pliku dokumentów.

Udział osób trzecich w mediacji

W mediacji mogą czasami brać udział inne osoby niż tylko te wskazane w dokumentacji przesłanej z sądu, np. jeśli pokrzywdzoną jest osoba starsza, która chciałaby, aby mógł ją wspierać w mediacji ktoś bliski. Takie sytuacje są dopuszczalne, ale zawsze za zgodą obu stron i mediatora. Mediator powinien w takim wypadku zwrócić szczególną uwagę czy udział takiej osoby nie narusza równowagi stron.

Udział zawodowych pełnomocników mediacji

Jeśli któraś ze stron ma swojego adwokata, prawnika istotne jest, aby brał on udział w sesji wstępnej – informacyjnej. Natomiast z reguły w sesji mediacyjnej wspólnej wskazane jest, aby strona brała udział sama, zwłaszcza jeśli druga strona nie dysponuje zawodowym pełnomocnikiem. W takiej sytuacji mediator powinien poinformować stronę i pełnomocnika, iż żaden dokument nie zostanie podpisany

przez stronę, bez ostatecznej akceptacji jej pełnomocnika. Jeśli na sesji wspólnej strony ustali warunki ugody, mediator przygotowuje projekt ugody – bez danych mogących zidentyfikować strony tj. sygn. akt, nazwisk itp. – do przedstawienia adwokatowi, osobie zaufanej, a często również po prostu do przemyślenia przez obie strony. Również w trakcie mediacji możliwe są przerwy w celu kontaktu z ważną dla Ciebie osobą. Mediatorzy często, zwłaszcza w skomplikowanych sprawach, rekomendują stronom kontakt z zawodowym pełnomocnikiem, aby strona była pewna, że jej interesy są w pełni chronione. Bywa, iż mediatorzy sami współpracują z prawnikami, aby strony miały zagwarantowane, że ugoda nie posiada wad prawnych.

W jakich sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego może być prowadzona mediacja

Mediacja może i powinna być prowadzona we wszystkich sprawach, w których strony uczestniczące w danym zdarzeniu wyrażą na to zgodę, a mediator jest profesjonalnie przygotowany do prowadzenia mediacji⁶. Szczególnie interesujące jest w mediacjach karnych, iż do mediacji kierowane są sprawy bardzo różnorodne od przestępstw przeciwko mieniu, przez przestępstwa przeciwko czci i netykalności cielesnej, przeciwko rodzinie i opiece, po przestępstwa przeciwko wolności. Mediacja ma za zadanie naprawienie relacji między ludźmi, pokazanie, że jesteśmy wzajemnie odpowiedzialni za warunki, jakie dla siebie tworzymy, za świat wokół nas. Nie oznacza to, że w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego ugoda mediacyjna kończy całą sprawę. Czym innym jest naprawienie krzywdy i/lub zadośćuczynienie osobie pokrzywdzonej, czym innym jest natomiast krzywda, jaką sprawca swoim czynem wywołał w społeczeństwie, w jaki sposób wpłynął na porządek prawny

ustalany przez ogół. Ugoda mediacyjna nie oznacza, iż sprawca unika kary wskazanej w Kodeksach, o tym decyduje sędzia biorąc pod uwagę warunki ugody. Dlatego też mediacja może być prowadzona nawet w bardzo poważnych sprawach. Prowadzone były mediacje w sprawach gwałtu zbiorowego, nieumyślnego spowodowania śmierci, często na wniosek osób pokrzywdzonych. Warto też pamiętać, iż dużo większą karą jest spotkanie z osobą, którą się skrzywdziło i przyjęcie na siebie odpowiedzialności za popełniony czyn, niż kara wymierzona przez system wymiaru sprawiedliwości. Zwykle taka kara postrzegana jest jako niesprawiedliwość. Sprawca poszukuje sposobu, by jej uniknąć, oskarżając wszystkich o niesprawiedliwe traktowanie i zakładając kolejne apelacje, uniewinniając siebie i nie biorąc odpowiedzialności za swoje czyny, a obwiniając świat wokół siebie za to, że doprowadził go do takiej sytuacji.

Spotkanie twarzą w twarz z osobą przez siebie skrzywdzoną, to istotny czynnik resocjalizacyjny mediacji. Wzięcie odpowiedzialności za swoje czyny i naprawianie krzywdy wyrządzonej jest szczególnie istotny w mediacji z nieletnim sprawcą czynu karalnego, kiedy młody człowiek dopiero uczy się jak postępować. W mediacji może nauczyć się, iż jego zachowanie wpływa na życie innych ludzi, i coś, co jemu może wydawać się zabawą – dla innych jest bardzo trudną sytuacją i wywołuje skutki na całe życie. Nie da uciec się od odpowiedzialności chowając się za plecy rodziców, prawników itd. W Polsce mediacja rozpoczęła się pilotażowym programem z nieletnim sprawcą czynu karalnego i bardzo dobrymi jego efektami. Smuci fakt, że coraz mniej spraw trafia do mediacji z nieletnim sprawcą czynu karalnego, mimo bardzo dużego odsetka ugód – 2009 r. – 87 %⁷, cieszy natomiast duże zainteresowanie mediacją rówieśniczą nauczycieli, rodziców, Rzecznika Praw Dziecka, czy Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Mediacje to szybki, elastyczny i poufny proces otwierający możliwości rozwiązania problemu w sposób kreatywny. W którym strony

definiują swój konflikt, a mediator jest tylko osobą wspierającą je w negocjacjach dbając, by równowaga stron została zachowana.

Przypisy

- 1 Nils Christie "Conflicts as property" British Journal of Criminology" 1997, nr 17, str. 1-15
- 2 Kodeks Postępowania Karnego art. 23a oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003 r.
- 3 Ustawa o Postępowaniu w Sprawach Nieletnich art. 3a § 1 oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r.
- 4 Kodeks Postępowania Cywilnego art. 183¹ i dalsze
- 5 Załącznik – Standardy Szkolenia Mediatorów do Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 r.
- 6 Oczywiście wyłączając sprawy związane z przestępczością zorganizowaną, terroryzmem, handlem ludźmi
- 7 Z wystąpienia sędzi Agnieszki Rękas na konferencji nt. mediacji w Suwałkach – 8.06.2010

Perspektywy rozwoju zawodu mediatora w Polsce

Wprowadzane regulacje prawne w Polsce dotyczące mediacji każdorazowo wpływały na wzrost zainteresowania tą instytucją zwłaszcza wśród ludzi, którzy chcieli zajmować się mediacją i być mediatorami. Występują różne formy zajmowania się mediacją przez mediatorów. Najpowszechniejszą formą jest łączenie pracy zawodowej zarobkowej z pracą mediatora. Należy wskazać, iż cenną i godną wspierania formą mediowania w Polsce jest wolontariat. Warto przypomnieć książkę zatytułowaną "Przywrócić szacunek sprawiedliwości" w której Martin Wright pisze o 15 tysiącach wolontariuszy pracujących w angielskich organizacjach zajmujących się pokrzywdzonymi. W ostatnich latach do dużego zainteresowania się mediacją doszło w związku z pojawieniem się na wyższych uczelniach w Polsce nowych kierunków studiów związanych z problematyką mediacji i możliwościami prowadzenia zajęć dydaktycznych o tematyce mediacyjnej. Stan ten jednak nie spowodował wyraźnego wzrostu liczby osób zajmujących się mediacją zawodowo. Zawód mediatora w Polsce nie rozwija się w sposób dynamiczny, jednak dla wielu ludzi poszukujących pracy lub myślących o zmianie zawodu, mediacja stanowi interesującą perspektywę.

Na brak dynamiki rozwoju zawodu mediatora w Polsce wpływa szereg czynników które od lat nie uległy znaczącym zmianom.

Dotyczy to między innymi:

- braku jednolitych zapisów w regulacjach prawnych dotyczących mediacji i mediatora
- niskich stawek wynagradzania mediatora za wykonaną pracę
- braku skutecznej edukacji społeczeństwa w zakresie korzystania z mediacji w instytucjach wymiaru sprawiedliwości
- niedostatecznej wiedzy o możliwościach zastosowania mediacji na wczesnych etapach konfliktu (poza instytucjami wymiaru sprawiedliwości)

Rzecz dotyczy mediacji w Polsce w tym troska o mediatorów stanowi jeden z fundamentów stowarzyszenia Polskie Centrum Mediacji. Problemy dotyczące rozwoju zawodowego mediatorów są związane z przyszłością mediacji w Polsce. Od szeregu lat jako stowarzyszenie ogólnopolskie apelujemy o potrzebę dostrzeżenia kwestii związanych z profesjonalnym wykonywaniem zawodu mediatora.

Kwestie profesjonalności w mediacji i zawodu mediatora często poruszane były w kwartalniku "Mediator" zwłaszcza w latach 2003-2004.

Pisała o tym również dr Janina Waluk: "Nie ulega jednak wątpliwości, że szybki rozwój mediacji w Polsce niezbędny przede wszystkim ze względu na wzrastające zapotrzebowanie społeczne na tego rodzaju działalność, wymaga szeregu zmian zarówno legislacyjnych, jak i społeczno gospodarczych. Wymaga przewy-

ciężenia różnych barier, na które od samego początku naszej działalności natrafialiśmy".

Polskie Centrum Mediacji powstało w 2000 roku i jest największą oraz najstarszą organizacją mediacyjną w Polsce, wywodzącą się z działającego w latach 90-tych Zespołu ds. Wprowadzenia Mediacji w Polsce.

Polskie Centrum Mediacji liczy około 1000 mediatorów. W strukturze stowarzyszenia są oddziały i filie na terenie całej Polski. Przeszkoliliśmy już ok. 2500 osób.

Głównymi celami stowarzyszenia poza popularyzacją mediacji, prowadzeniem mediacji – mediowaniem, jest szkolenie kandydatów na mediatorów oraz szkolenie mediatorów czyli osób, które chcą podnosić swoje kwalifikacje i doskonalić umiejętności mediacyjne.

Jedną z zasad PCM, obok bezstronności, neutralności, akceptowalności, poufności i dobrowolności jest zasada **profesjonalności**. Rozumiemy tę zasadę jako stałe dążenie do podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie mediacji; dotyczy to wiedzy oraz praktycznych umiejętności prowadzenia mediacji.

Wszyscy członkowie PCM, którzy są mediatorami ukończyli co najmniej podstawowe szkolenie mediacyjne. Dla mediatorów którzy chcą się specjalizować np. w mediacjach rodzinnych, gospodarczych, szkolnych lub oświatowych prowadzimy szkolenia doskonalące – kierunkowe. Mediatorzy PCM mogą także odbywać staże u doświadczonych mediatorów.

Dążymy do tego, aby przygotowywać do wykonywania zawodu mediatora w sposób profesjonalny. W naszym rozumieniu zawód mediatora nie może sprowadzać się do wykonywania funkcji mediatora sporadycznie, dorywczo, przypadkowo. Mediator, który przeprowadzi w roku kilka spraw mediacyjnych ma mniejsze szanse aby doskonalić swoje praktyczne umiejętności. Zajmowanie się mediacją sporadycznie, wpływa na poziom pracy mediatora. Zawodowy mediator to osoba, która dba o stały rozwój, podnoszenie kwalifikacji, praktykowa-

nie, popularyzowanie mediacji i tworzenie rzeczywistości mediacyjnej w swoim środowisku. To osoba kreatywna, wychodząca z inicjatywą do potencjalnego klienta, uczestnicząca w konferencjach i szkoleniach, publikująca, pisząca programy edukacyjne oraz projekty, potrafiąca dzielić się swoją wiedzą i umiejętnościami z innymi, dbająca o jakość i rozwój mediacji. Zawód mediatora to odpowiedzialność, to obowiązek bycia kompetentnym.

Być może nie jest łatwo znaleźć własną drogę rozwoju w zawodzie mediatora, biorąc pod uwagę aktualnie duże zróżnicowanie poglądów, stylów i koncepcji mediowania w Polsce. Na perspektywy rozwoju mediacji w Polsce może korzystnie wpłynąć opracowanie polskiego systemu szkolenia mediatorów. Polskie Centrum Mediacji tworzy na miarę polskich realiów w oparciu o współpracę z sędziami, prokuratorami, przedstawicielami świata nauki, adwokatami i radcami prawnymi programy szkoleniowe i system szkolenia mediatorów. Opierając ją na wiedzy i umiejętnościach czerpanych głównie z praktyki prowadzenia mediacji w Polsce.

Trenerzy, szkoleniowcy PCM to mediatorzy posiadający duże doświadczenie praktyczne. Warunkiem bycia członkiem grupy trenerskiej PCM jest przeprowadzenie 200 mediacji, aby być trenerem – 300 mediacji. Większość aktualnych trenerów Polskiego Centrum Mediacji przeprowadziło ponad 1500 mediacji z różnych dziedzin, facylitacji, konferencji sprawiedliwości naprawczej.

Po kilkunastu już latach obecności mediacji w Polsce i licznych doświadczeniach z tym związanych wydaje się, że szkoda "wywierać otwarte już drzwi". Jeżeli chcemy, aby zawód mediatora w Polsce się rozwijał, powinniśmy dbać o poziom pracy mediatorów i stawiać im wysokie poprzeczki w zakresie ich kompetencji merytorycznych.

Szkolenie w zawodzie mediatora ma charakter interdyscyplinarny, dlatego uważam, że nie

ma zawodów, których posiadanie szczególnie predestynuje do wykonywania zawodu mediatora i nie są to zawody np. psychologa ani prawnika.

Pojęcie mediacji nie dotyczy jedynie na czynności mediacyjnych wykonywanych na zlecenie sądu lub prokuratury. Mediacja jako metody rozwiązywania konfliktów ma głęboki sens wówczas gdy, zastosowana jest zanim sprawa znajdzie się w prokuraturze lub w sądzie. Istotne, aby rozwiązywać konflikty na możliwie najwcześniejszym ich etapie we wszystkich dziedzinach życia, tam gdzie zachodzą relacje pomiędzy ludźmi. Zawód mediatora może być wykonywany niezależnie od instytucji związanych z wymiarem sprawiedliwości. Istniejące obecnie zapisy dotyczące wskazania kto nie może być mediatorem i w jakich sprawach, dotyczą głównie wymiaru sprawiedliwości.

Nie powoduje to jednak wykluczenia możliwości bycia mediatorem i mediowania we wszystkich innych sprawach, których zakres i skala znacznie wykraczają poza te, którymi zajmują się sądy i prokuratury. Obecne uregulowania prawne nie zamykają możliwości bycia mediatorem dla osób wykonujących zawód np. adwokata, referendarza sądowego, ponieważ obszar możliwości pracy w zawodzie mediatora jest bardzo duży.

Wierzę, że mediacja będzie się w Polsce bardziej dynamicznie rozwijać gdy zadamy o jej profesjonalizm i jakość pracy mediatora. Istotne jest, aby satysfakcję z mediacji mieli uczestnicy mediacji, a nie tylko instytucje kierujące sprawą do mediacji gdyż, to satysfakcja stron jest najlepszą gwarancją trwałości zawartej ugody.

Polskie Centrum Mediacji

Zarząd Główny: ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa, tel.: 022 826 06 63, fax: 022 692 48 16, www.mediator.org.pl

Szkolenie podstawowe z zakresu mediacji

zgodne ze standardami szkolenia mediatorów określonymi w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 maja 2001 oraz zgodne z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2003

Szkolenie trwające 55 godzin dydaktycznych uprawnia do prowadzenia mediacji w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego. Jednocześnie dostarcza wiedzę i praktyczne umiejętności z zakresu mediacji, stanowiące punkt wyjścia do kontynuowania rozwoju swojej kariery mediatora zarówno w kierunku mediacji rodzinnych (szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji rodzinnych), jak i mediacji gospodarczych (szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji gospodarczych).

Szkolenie prowadzone jest metodą warsztatową, interaktywną, przede wszystkim z nastawieniem na przekazywanie wiedzy i praktyki mediacyjnej opartej na doświadczeniach trenerów – mediatorów (większość z trenerów przeprowadziła ponad 1500 mediacji) oraz ćwiczenie umiejętności mediacyjnych, m.in. w symulacjach mediacji – nagrywanych w krótkich sekwencjach, a następnie wspólnie omawianych.

Plusem szkolenia jest ograniczenie teorii do minimum w trakcie szkolenia (uczestnicy szkolenia otrzymują obszernie skrypty, które stanowią podstawę do późniejszego ugruntowania wiedzy teoretycznej). Większość czasu poświęcona będzie na zdobywanie praktycznych umiejętności prowadzenia mediacji, w oparciu o rzeczywiste przypadki mediacyjne z praktyki mediatorów PCM.

Najbliższy termin:

18 – 22 listopada

koszt szkolenia 1120 zł

Kontakt: tel. 022/ 826 06 63, fax 022/ 692 48 16;

e-mail: szkolenia.podstawowe@mediator.org.pl

strona internetowa: www.mediator.org.pl

Polskie Centrum Mediacji

Zarząd Główny: ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa, tel.: 022 826 06 63, fax: 022 692 48 16, www.mediator.org.pl

Szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji cywilnych

Szkolenie przeznaczone dla osób, które ukończyły szkolenie podstawowe z mediacji, chcących rozwijać swoją karierę mediacyjną w pracy mediatora ds. gospodarczych i pracowniczych.

Szkolenie obejmujące 37 godzin dydaktycznych uprawnia do prowadzenia mediacji cywilnych - gospodarczych i pracowniczych. Polskie Centrum Mediacji wszystkim osobom, które pozytywnie ukończyły szkolenie i uzyskały rekomendację do członkostwa PCM gwarantuje wpis na prowadzoną przez Stowarzyszenie listę statych mediatorów w sprawach gospodarczych i pracowniczych.

Najbliższy termin:

20 – 23 listopada

koszt szkolenia: dla członków PCM z co najmniej dwuletnim stażem - 950 zł,

dla osób, które ukończyły inne szkolenia PCM - 1100 zł,

dla osób, które ukończyły co najmniej 40. godzinne szkolenia z mediacji w innych ośrodkach szkoleniowych - 1200 zł

Kontakt: tel. 022/ 826 06 63, fax 022/ 692 48 16;

e-mail: szkolenia.cywilne@mediator.org.pl

strona internetowa: www.mediator.org.pl

Polskie Centrum Mediacji

Zarząd Główny: ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa, tel.: 022 826 06 63, fax: 022 692 48 16, www.mediator.org.pl

Szkolenie uzupełniające z zakresu mediacji rodzinnych

Szkolenie dla osób, które ukończyły szkolenie podstawowe z mediacji, chcących rozwijać swoją karierę mediacyjną w pracy mediatora rodzinnego.

Szkolenie obejmujące 55 godzin dydaktycznych uprawnia do prowadzenia mediacji cywilnych - rodzinnych. Polskie Centrum Mediacji wszystkim osobom, które pozytywnie ukończyły szkolenie i uzyskały rekomendację do członkostwa PCM gwarantuje wpis na prowadzoną przez Stowarzyszenie listę stałych mediatorów w sprawach rodzinnych.

Najbliższy termin:

13 – 17 października

koszt szkolenia: dla członków PCM z co najmniej dwuletnim stażem - 800 zł,

dla osób, które ukończyły inne szkolenia PCM - 950 zł,

dla osób, które ukończyły co najmniej 40. godzinne szkolenia z mediacji w innych ośrodkach szkoleniowych - 1100 zł

Kontakt: tel. 022/ 826 06 63, fax 022/ 692 48 16:

e-mail: szkolenia.cywilne@mediator.org.pl

strona internetowa: www.mediator.org.pl

Polskie Centrum Mediacji

Zarząd Główny: ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa, tel.: 022 826 06 63, fax: 022 692 48 16, www.mediator.org.pl

Szkolenie z mediacji cywilnych – gospodarczych z elementami mediacji pracowniczych

Szkolenie obejmujące 60 godzin dydaktycznych uprawnia do prowadzenia mediacji cywilnych – gospodarczych i pracowniczych. Polskie Centrum Mediacji wszystkim osobom, które pozytywnie ukończyły szkolenie i uzyskały rekomendację do członkostwa PCM gwarantuje wpis na prowadzoną przez Stowarzyszenie listę stałych mediatorów w sprawach gospodarczych i pracowniczych

Szkolenie prowadzone jest metodą warsztatową, interaktywną, przede wszystkim z nastawieniem na przekazywanie wiedzy i praktyki mediacyjnej opartej na doświadczeniach trenerów – mediatorów (większość z trenerów przeprowadziła ponad 1500 mediacji) oraz ćwiczenie umiejętności mediacyjnych m.in. w symulacjach mediacji – nagrywanych w krótkich sekwencjach, a następnie wspólnie omawianych. Ważnym elementem szkolenia są zagadnienia prawne w aspekcie mediacji.

Plusem szkolenia jest ograniczenie teorii do minimum w trakcie szkolenia (uczestnicy szkolenia otrzymują obszernie skrypty, które stanowią podstawę do późniejszego ugruntowania wiedzy teoretycznej). Większość czasu poświęcona będzie na zdobywanie praktycznych umiejętności prowadzenia mediacji, w oparciu o rzeczywiste przypadki mediacyjne z praktyki mediatorów PCM. Przekazywana praktyczna wiedza oparta jest na wieloletnich doświadczeniach w pracy mediacyjnej i wymianie doświadczeń z praktykami wymiaru sprawiedliwości: sędziami, adwokatami, radcami prawnymi zarówno w mediacjach sądowych, jak i przedsądowych.

Najbliższy termin:

18 – 23 listopada

koszt szkolenia: 2000 zł

Kontakt: tel. 022/ 826 06 63, fax 022/ 692 48 16;

e-mail: szkolenia.cywilne@mediator.org.pl

strona internetowa: www.mediator.org.pl

Polskie Centrum Mediacji

Zarząd Główny: ul. Jagiellońska 58 lok. 122, 03-468 Warszawa, tel.: 022 826 06 63, fax: 022 692 48 16, www.mediator.org.pl

Szkolenie z mediacji rodzinnych

Szkolenie obejmujące 80 godzin dydaktycznych uprawnia do prowadzenia mediacji cywilnych – rodzinnych. Polskie Centrum Mediacji wszystkim osobom, które pozytywnie ukończyły szkolenie i uzyskały rekomendację do członkostwa PCM gwarantuje wpis na prowadzoną przez Stowarzyszenie listę stałych mediatorów w sprawach rodzinnych.

Szkolenie prowadzone jest metodą warsztatową, interaktywną, przede wszystkim z nastawieniem na przekazywanie wiedzy i praktyki mediacyjnej opartej na doświadczeniach trenerów – mediatorów (większość z trenerów przeprowadziła ponad 1500 mediacji) oraz ćwiczenie umiejętności mediacyjnych, m.in. w symulacjach mediacji – nagrywanych w krótkich sekwencjach, a następnie wspólnie omawianych.

Plusem szkolenia jest ograniczenie teorii do minimum w trakcie szkolenia (uczestnicy szkolenia otrzymują obszerne skrypty, które stanowią podstawę do późniejszego ugruntowania wiedzy teoretycznej). Większość czasu poświęcona będzie na zdobywanie praktycznych umiejętności prowadzenia mediacji, w oparciu o rzeczywiste przypadki mediacyjne z praktyki mediatorów PCM. **Przekazywana praktyczna wiedza oparta jest na wieloletnich doświadczeniach w pracy mediacyjnej i wymianie doświadczeń z praktykami wymiaru sprawiedliwości: sędziami, adwokatami w sprawach rodzinnych, kuratorami rodzinnymi.**

Najbliższy termin:

11 – 17 października

koszt szkolenia: 1600 zł

Kontakt: tel. 022/ 826 06 63, fax 022/ 692 48 16;

e-mail: szkolenia.rodzinne@mediator.org.pl

strona internetowa: www.mediator.org.pl

**Zapraszamy na studia podyplomowe prowadzone we
współpracy z Polskim Centrum Mediacji**

AGH **"Mediacje. Alternatywne metody rozwiązywania sporów"**

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica, Kraków

<http://www.agh.edu.pl/pl/studia/studia-podyplomowe/mediacje-alternatywne-metody-rozwiazywania-sporow.html>

**"Studia podyplomowe w zakresie mediacji sądowej i
pozasądowej" - Wydział Psychologii,**

<http://www.kul.pl/13608.html>

Mediacje dla prawników - Wydział Prawa, Katedra Negocjacji i Mediacji

http://www.kul.pl/art_19512.html

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Lublin

„Negocjacje i mediacje”

Uczelnia Łazarskiego, Warszawa

<http://www.lazarski.pl/wydzialy/wydzial-prawa-i-administracji/oferta-edukacyjna/studia-podyplomowe-na-wydziale-prawa/negocjacje-i-mediacje/>

Wyniki konkursu:

"Mediacja – najlepszy sposób na konflikt"

Polskie Centrum Mediacji, wspierane przez Studenckie Koło Psychologii Sądowej, ogłosiło w kwietniu konkurs dla studentów wszystkich uczelni wyższych. Celem konkursu było promowanie idei mediacji i naszego stowarzyszenia Polskiego Centrum Mediacji. Prace konkursowe można było zgłaszać w trzech kategoriach: Komiks, Opowiadanie, Plakat. W każdej z nich przewidziano nagrodę główną: bezpłatne, profesjonalne szkolenie podstawowe z mediacji, prowadzone przez trenerów Polskiego Centrum Mediacji, uprawniające do prowadzenia mediacji w sprawach karnych i z nieletnim sprawcą czynu karalnego. Nadesłane prace oceniała Komisja Konkursowa, w której skład weszły dwie osoby z Polskiego Centrum Me-

diacji (wyznaczone przez Prezesa PCM) i jedna osoba ze Studenckiego Koła Psychologii Sądowej (wyznaczona przez prezesa SKPS). Zśród nadesłanych prac Komisja wybrała:

- w kategorii Opowiadanie – pracę pani **Anny Dąbrowskiej** pt. "Dorośnij wreszcie! "
- w kategorii Plakat – pracę pani **Karoliny Sosnowskiej** pt. "Mediacja czyni cuda"
- w kategorii Komiks nie wpłynęła żadna praca.

Wszystkim serdecznie dziękujemy za udział w konkursie, a zwycięzcom GRATULUJEMY!!!!!!

Nagrodzony plakat Karoliny Sosnowskiej "Mediacja czyni cuda"

"Dorośnij wreszcie!"

I znowu spotkanie z Markiem – moim byłym mężem. Czulałam dziwny niepokój i zdenerwowanie, a przecież kiedyś – zaraz po tym jak się poznaliśmy – nie mogłam przestać o nim myśleć. Cóż... ludzie się zmieniają... tzn. Marek się zmienił nie ja... No może jestem bardziej dojrzała. Wszak wzięliśmy ślub na trzecim roku studiów – teraz wiem, że nie znałam go dobrze. Nazywam go *byłym*, chociaż nie mamy jeszcze rozwodu. Wnieśliśmy pozew razem – o dziwo to jedna z niewielu rzeczy, w stosunku do których zgadzamy się w ostatnim czasie.

Gdy podjęliśmy decyzję o rozstaniu, Marek wyprowadził się do swoich rodziców. Teraz może jeździć na te swoje delegacje nawet co weekend – już nikt nie będzie mu mówił, że spędza mało czasu z rodziną. Mój był partner pragnie spotykać się często z naszą córeczką – Kasią. Szczercze mówiąc dziwi mnie to... od poniedziałku do piątku zazwyczaj widział jak śpi – rano, kiedy wychodził do pracy lub wieczorem, kiedy wracał. Fakt, że zawsze dwa weekendy w miesiącu miał wolne i wtedy był idealnym mężem i tatusiem. Chciał spędzać ze mną i z Kasią aktywnie czas, wyjeżdżać, wspólnie gotować... Ja natomiast miałam inne preferencje odnośnie spędzenia weekendu. Po całym tygodniu pracy (zarówno zawodowej jak i w domu), jedynie czego pragnęłam to być w domu – spokojnie i bez pośpiechu. Jak reagował Marek? Niejednokrotnie zarzucał mi, że robię mu na złość, że przez moje postępo-

wanie następuje pogorszenie relacji w rodzinie. Często powtarzał, że zachowuje się, jak dziecko: *Dorośnij wreszcie!* – powtarzał. Oczywiście Kasia będzie mieszkąć ze mną – owszem powinna spotykać się ojcem, ale niech Marek nie liczy na wiele. W końcu spędzał z nią tak mało czasu, że teraz pewnie nie brakuje mu córki. Dziecko oczywiście płakało za tatą, ale wierzę, że jej to przejdzie. Ma w końcu 8 lat i zdziwiłabym się gdyby nie przeżywała tej sytuacji. Gdyby nie fakt, że w postępowaniu rozwodowym trzeba przedstawić plan opieki rodzicielskiej, w ogóle nie zgodziłabym się na mediację w sprawie opieki nad Kasią. Uważałam, że nie potrafimy już rozmawiać – mieliśmy do siebie ciągłe pretensje, a Marek wykorzystuje dziecko, żeby się na mnie odegrać. Co więcej, nasze spotkanie miało odbyć się w obecności zupełnie obcego człowieka.

30 kwietnia. Dla wielu ludzi był to zapewne kolejny poniedziałek, kiedy trzeba wstać z łóżka i pójść do pracy. Dla mnie natomiast był to bardzo ważny dzień. Nie wiem czy nie najważniejszy. Wstałam wcześniej, ubrałam się elegancko i pojechałam do Polskiego Centrum Mediacji. Gdy tam weszłam poczułam dziwny spokój – na korytarzach mnóstwo ludzi, mediatorów i klientów ale wszyscy odnosili się do siebie z takim spokojem. Zazdrościłam im tego, że potrafią opanować emocje. Z moich rozmyślań wyrwał mnie Marek. Przywitał się i usiadł dwa krzesła dalej ode mnie. *Czy jestem*

trędowata? – pomyślałam, zaraz potem uznałam, że zapewne postąpiłabym tak samo. Czekaliśmy na Panią Mediator w milczeniu, było to zaledwie dziesięć minut, ale czas dłużyl się niemiłosiernie.

Ku mojemu zdziwieniu podczas spotkania z Panią Mediator potrafilśmy rozmawiać z Markiem, tak po prostu jak ludzie – bez przezywania i unoszenia się, bez krzyku i złości. Najbardziej zdziwiło mnie to, skąd Marek wie tyle o naszym dziecku: że lubi koniki polne, matematykę i przyrodę, że jej ulubiony miś to ten szary i rozerwany pluszak... Myślałam, że nie wie takich rzeczy, a właściwie że go nie obchodzą. Nie wiem jak do tego doszło, ale wspólnie ustaliliśmy plan opieki rodzicielskiej. Marek przedstawił swoje oczekiwania, a ja uznałam, że mogę się na nie zgodzić. Słyszałam je już wcześniej od Marka, ale wydawało mi się, że są zbyt wygórowane. Oprócz alimentów i opieki nad Kasią, Pani Mediator zwróciła naszą uwagę na rzeczy, które wydawały mi się nieznaczące i które – w moim mniemaniu –

można ustalić na bieżąco – na przykład wakacje Kasi, sposób spędzania wolnego czasu ze mną i z Markiem, kiedy będzie odwiedzał naszą córkę. Zostaliśmy również uświadomieni, jak bardzo cierpi Kasia i że trzeba jej pomóc, gdyż nasze rozstanie może mieć katastrofalne następstwa dla jej rozwoju osobowościowego i społecznego. Pani Mediator udzieliła nam informacji, gdzie można znaleźć pomoc dla Kasi. Zdaliśmy sobie również sprawę, że do tej pory każde z nas patrzyło na rozwód jedynie ze swojej perspektywy, zupełnie nie zwracając uwagi na to, co czuje w tej sytuacji nasza córka.

Teraz wiem, że Marek miał rację: *Muszę dorosnąć!* Ale coż to znaczy dorosnąć? Jest wiele definicji słowa *dorosły* i *dorosłość*. W tym trudnym czasie musimy z byłym mężem zadbać o naszą córkę. To koniec miłości małżeńskiej, nie rodzicielskiej. Obecnie najważniejsze jest, by Kasia wiedziała, że kochamy ją tak samo, jak przed ślubem. Podkreślam! Ja i on. Tak właśnie myślę. To część mojej osobistej definicji dorosłości...

Wiedza i kreatywność czynią mistrza mediacji

Mając na uwadze rosnącą z roku na rok ilość spraw sądowych, często w sprawach niewymagających znacznej ingerencji sądu, wymiar sprawiedliwości coraz częściej ucieka się do alternatywnych metod rozwiązywania sporów i konfliktów. Jedną z tych metod jest **mediacja**. Prawnicy podkreślają, że ugoda zwarta przed mediatorem niesie z sobą dużo więcej korzyści niż proces sądowy, gdyż zyskują na niej obie strony. Co więcej jest ona mniej czasochłonna i jej przeprowadzenie wymaga dużo mniejszych nakładów pieniężnych.

Mediacja zaczęła znajdować zastosowanie w USA już w latach 70-tych ubiegłego wieku w USA, w XXI wieku do jej popularyzacji w Europie przyczyniła się głównie przyjęta 19 kwietnia 2002 r. przez Komisję Europejską Zielona Księga (z ang. *Green Paper*) stanowiąca o alternatywnych metodach rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych i handlowych. Jednak najdalej posunięte zmiany przyniosła **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/52/WE z dnia 21 maja 2008 r.** w sprawie niektórych aspektów mediacji w sprawach cywilnych i handlowych, której postanowienia w krajach członkowskich mają być wdrożone do 2011 roku.

Dyrektywa podkreśla rolę mediacji jako "oszczędnej i szybkiej metody pozasądowego rozwiązywania sporów w sprawach cywilnych i handlowych dzięki możliwości dostosowania

jej do indywidualnych potrzeb stron". Wskazuje na fakt, że realizacja ugody stron będzie dobrowolna i nie będzie prowadziła do pogorszenia się przyjaznych stosunków pomiędzy nimi. Mimo, że ten akt prawny obowiązuje wyłącznie w stosunkach transgranicznych prawodawca zachęca państwa będące jego adresatami do wdrażania tychże postanowień również w uregulowaniach wewnętrznych.

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniom wymiaru sprawiedliwości oraz pragnąc ukazać studentom prawa szereg korzyści płynących z ugodowego rozwiązywania sporów **Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland** podjęło współpracę z **Polskim Centrum Mediacji**. Te dwa pozarządowe stowarzyszenia postanowiły stworzyć konkurs naukowy, który ma na celu poszerzenie wiedzy i umiejętności z zakresu mediacji, a być może

Logo Konkursu "Mistrzowie Mediacji"

Jury Finału XIII Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego, na pierwszym planie prok. Tadeusz Kulikowski – Zastępca Prokuratora Apelacyjnego w Szczecinie, na drugim planie sędzia Jacek Jaśkiewicz – Sędzia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim

przyczyni się również do popularyzacji zawodu mediatora wśród przyszłych absolwentów prawa.

Ogólnopolski konkurs "Mistrzowie Mediacji" składa się z dwóch etapów: podczas pierwszego z nich uczestnicy w 3- 6 osobowych grupach mają za zadanie napisać scenariusz postępowania mediacyjnego. Do wyboru studentów pozostawiona jest dziedzina – może być to mediacja gospodarcza, cywilna, karna (w tym także udziałem nieletnich), rodzinna (również około rozwodowa), społeczna czy pracownicza. Nadesłane prace zostaną ocenione przez jury, które zakwalifikuje pięć najlepszych drużyn do następnego etapu konkursu.

W konkursie mogą brać udział adepci wydziałów prawa i administracji zarówno uczelni publicznych, jak i niepublicznych. **Termin nadsyłania prac konkursowych upływa 10 grudnia 2010 r.**

W finałowych zmaganiach studenci będą mieli okazję uczestniczyć w warsztatach, przeprowadzonych pierwszego dnia, zaś drugiego przedstawiać symulację mediacji na podstawie nadesłanego scenariusza, wraz z jej omówieniem. Na tej podstawie jury wyłoni zwycięską drużynę.

Organizatorzy przedsięwzięcia mogą poszczycić się długoletnim doświadczeniem w organizowaniu konkursów naukowych oraz wieloletnią działalnością w zakresie popularyzacji mediacji w Polsce.

Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa (z ang. *The European Law Students' Association*) **ELSA** jest największą organizacją zrzeszającą studentów prawa i młodych prawników w Europie. W ciągu 30 lat swojej działalności ELSA wykształciła struktury liczące 41 państw, w których działa 200 Grup Lokalnych z ponad 30 tysiącami członków. Realizacji jej celów sta-

Ogólnopolska Konferencja "Lobbing w procesie stanowienia prawa"

tutowych przyświeca wizja sprawiedliwego świata, gdzie szanuje się godność ludzką i różnorodność kulturową.

ELSA Poland wybija się na tle innych Grup Narodowych realizując ponadprzeciętną ilość przedsięwzięć z zakresu pośredniczenia w od-

bywaniu międzynarodowych praktyk prawnych, organizacji konkursów naukowych dotyczących rozmaitych gałęzi prawa oraz seminariów i konferencji, zarówno o ogólnopolskim, jak i międzynarodowym zasięgu. Do odbywających się corocznie sztanarowych wydarzeń organizowanych przez stowarzyszenie można zaliczyć Dni Edukacji Prawniczej, Prawnicze Targi Pracy, Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy, Ogólnopolskie Dni Praktyk Prawniczych czy Ogólnopolską Konferencję Podatkową. Niektóre edycje odbywają się w tym roku już po raz czternasty, ciesząc się niesłabnącą popularnością wśród społeczności akademickiej, jak i uznaniem wśród kadry naukowej.

Stale poszerzające się spektrum działalności, prężna struktura organizacyjna, współpraca z największymi firmami i korporacjami prawniczymi, patronat Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, prof. Ewy Łętowskiej oraz prof. Marka Safjana wyróżniają ELSA Poland spośród innych organizacji studenckich.

Członkowie ELSA podczas Finału XIII OKK

Polskie Centrum Mediacji oraz ELSA Poland mają nadzieję, że ich współpraca w zakresie promocji postępowań mediacyjnych nie zakończy się na jednej edycji konkursu, a być może poszerzy się o inne spektra działalności. Orga-

nizatorzy zachęcają do odwiedzenia strony internetowej: www.elsa.org.pl/mediacja i zapoznania się z możliwościami, jakie otwiera uczestnictwo w przygotowywanym przez nich przedsięwzięciu.

W ostatnim czasie powstały nowe Oddziały i Filie Polskiego Centrum Mediacji:

Oddział Polskiego Centrum Mediacji w Katowicach. Członkami założycielami są mediatorzy: Sabina Jaskólska (Prezes), Aleksander Grudzień (Sekretarz), Irena Koperwas (Komisja Rewizyjna), Katarzyna Kulik, Paweł Zbieg (Wiceprezes), Aneta Hanf, Marzena Solipiwo, Anna Pawłowska (Komisja Rewizyjna), Grażyna Golec-Borowiec (Komisja Rewizyjna), Krystian Ircha.

Filia Polskiego Centrum Mediacji Oddział "Dialog" w Krakowie z siedzibą w Bytomiu. Kierownik – Mirosława Szostak.

Filia Polskiego Centrum Mediacji Oddział w Żorach z siedzibą w Tarnowskich Górach: Piotr Lisek (kierownik), Karolina Koczyba, Magdalena Pilot, Mariusz Ziębik, Krzysztof Kratofil.

Filia Polskiego Centrum Mediacji Oddział w Żorach z siedzibą w Skoczowie: Agnieszka Kubaczka (kierownik), Roksana Procter.

W dniach 16-18 czerwca 2010 r. braliśmy udział w 10. jubileuszowej konferencji Europejskiego Forum Sprawiedliwości Naprawczej, która odbyła się w Bilbao. W trakcie konferencji odbywały się wybory do Zarządu Forum. Odnieśliśmy w nich sukces, gdyż **Członkiem Zarządu Europejskiego Forum Mediacji** została rekomendowana przez Polskie Centrum Mediacji nasza przedstawicielka **dr Beata Czarnecka-Działuk**.

Zmiana kodu zawodu mediatora:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27. 04. 2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania zmieniło kod zawodu mediatora. Obecnie obowiązujący kod – **263502**

Zmiany prawne dotyczące mediacji:

13.06.2009 – Nowelizacja Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego – wprowadzenie plany wychowawczego, który musi być przygotowany przez rozwodzących się małżonków.

W dniu 21 października 2010 r. będziemy obchodzić po raz kolejny **Międzynarodowy Dzień Mediacji**, w które to obchody aktywnie włączy się Ministerstwo Sprawiedliwości. Zapraszamy wszystkich mediatorów do przesyłania pomysłów, propozycji działań skierowanych do społeczeństwa, wymiaru sprawiedliwości, władz lokalnych i krajowych popularyzujących ideę mediacji.

Prosimy nasze Oddziały i Filie o przesyłanie planów uczczenia Dnia Mediacji.

Od października zapraszamy mediatorów, którzy chcą doskonalić swój warsztat mediatora – na warsztaty doskonalące. Po więcej szczegółów zapraszamy od września na naszą stronę internetową: www.mediator.org.pl

Z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji Prokurator Generalny ogłasza konkurs na pracę pt. "Dlaczego kieruję sprawy do postępowania mediacyjnego?"

Warunki konkursu:

- objętość opracowania: max 20 stron znormalizowanego arkusza autorskiego (40 000 znaków ze spacjami);
- termin nadesłania pracy: 30 września 2010 r.;
- adres: mazowiecka@ms.gov.pl

Dla trzech najlepszych prac wybranych przez jury w składzie: trzech przedstawicieli

Prokuratora Generalnego, przedstawiciel Kolegium Redakcyjnego miesięcznika Prokuratura i Prawo, przedstawiciel Wydawnictwa Wolters Kluwer,

Prokurator Generalny przewidział nagrody książkowe ufundowane przez Prezesa Wydawnictwa Wolters Kluwer Polska.

Prace te zostaną też opublikowane w miesięczniku "Prokuratura i Prawo", a w skróconej wersji również w innych publikatorach: periodyku "Mediator" wydawanym przez Polskie Centrum Mediacji, ogólnopolskim piśmie wydawanym z okazji Międzynarodowego Dnia Mediacji – "Kurier Mediacyjny".